

1.

Tanterem

„Ien” az új magyar nyelv –
Ketesdy Beáta írása

9.

Diákszemmel

„Meg kell nyomni a tanulás
gombot” –
a kézdivásárhelyi Gábor
Áron Műszaki Oktatási
Központ középiskolás
diákjainak véleménye

14.

Szülői szemmel

Példaképek – példás esetek? –
Újvári Ildikó írása

15.

Tanárszemmel

Habkönnyű teher –
Molnár Judit írása

18.

Olvasói levél

20.

Iskola és kultúra

Újra megszervezték a Gellért
Sándor szavalóversenyt –
Végh Balázs írása

22.

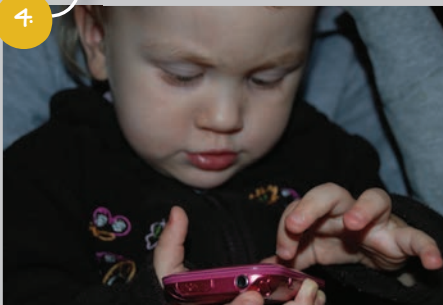
Magánterület

Tudod? Nem? Pof! –
Gergely Edó írása

23.

Hivatalos

4.

Láthatár

Az okostelefon használatának veszélyei –
Bálint Eszter írása

8.

Tanterem

Játékosan, élményszerűen felfedezni
és megismerni a reneszánsz Kolozsvárt –
Zay Éva írása

16.

Térkép

A kiegészítés és a stressz a Kovászna megyei
pedagógusok körében –
Szabó Katalin és dr. Szabó Béla írása

7.

Láthatár

Ösztöndíjakkal támogatják az aradi
magyar gimnázium bentlakásos
diákjait –
Pataky Lehel Zsolt írása

15.

Portré

„A tudás nem átnyújtható
virágcsokor” – Kőrösi Csoma Sándor
beszélgetése Tamási Csabával,
a csíkszeredai Márton Áron
Gimnázium matematikatanárával

21.

Láthatár

Újraindulhat a szakmunkásképzés –
Bálint Eszter írása

12.

A tordai Jósika Miklós Elméleti Líceum

2012.

1.

SZÁM

MAGYAR KÖZOKTATÁS

ROMÁNIAI MAGYAR OKTATÁSI FIGYELŐ

2012. JANUÁR • 1. SZÁM

Foto: 10th Orsolya

ISSN 2065-9725

ÁRA 3,5 LEI

BABEŞ-BOLYAI TUDOMÁNYEGYETEM
PEDAGÓGIA ÉS ALKALMAZOTT DIDAKTIKA INTÉZET
KOLOZSVÁR, KOGĂLNICEANU UTCA 4. SZĂM

KONFERENCIAFELHÍVÁS

A BABEŞ-BOLYAI TUDOMÁNYEGYETEM
PEDAGÓGIA ÉS ALKALMAZOTT DIDAKTIKA
INTÉZETE
2012. MÁRCIUS 30. – ÁPRILIS 1. között
NEVELÉSTUDOMÁNYI KONFERENCIÁT
szervez
TUDÁS ÉS TANULÁS
címmel.

A rendezvény célja, hogy a résztvevők megismerhessék egymás eredményeit, megvitathassák az aktuális problémákat, a jövő kihívásait. A témák megismerését plenáris ülés, szekcióülések és poszterbemutató keretében kínáljuk az érdeklődők számára.

Célcsoport: Magyar nyelvterületeken működő/kutató óvodapedagógusok, tanítók, tanárok, gyógy-pedagógusok, logopédusok, szülők, intézményvezetők, felsőoktatásban és tanügyigazgatásban dolgozók, egyetemi, magiszteri és PhD-hallgatók.

A konferenciára előadással, poszterrel vagy résztvevőként lehet jelentkezni. A tervezett szekciók: képzés- és neveléstörténet, pedagógia, didaktika, gyakorlati képzés stb. (A végleges szekciókat a jelentkezések alapján alakítjuk ki.)

Az előadások időtartama max. 20 perc, a konferencia nyelve magyar. Terveink szerint az előadásokat nyomtatott, ISBN számmal ellátott utókiadványban (vagy CD-n) megjelentetjük. A konferencia pontos programjáról a későbbiekben tájékoztatjuk a jelentkezőket.

A konferencia **részvételi díja:** pedagógusoknak 80 RON, egyetemi, magiszteri és PhD-hallgatóknak 30 RON. A részvételi díj tartalmazza a regisztrációs csomagot, a konferenciakötet kiadási költségeit, a szünetekben a kávé és az üdítő költségeit.

A tematikus előadás vagy poszter bemutatására legfeljebb 2000 karakteres, magyar nyelvű összefoglalóval lehet jelentkezni. Az előadás- és poszter-összefoglalóknak ismertetniük kell a kutatás céljait, kérdéseit, az alkalmazott módszereket, a kutatás lebonyolítását és eredményeit.

A jelentkezési határidő: 2012. FEBRUÁR 20. A jelentkezési lap letölthető a http://dppd.ubbcluj.ro/mag/new_honlaprol, ugyanitt közöljük majd a konferenciára vonatkozó további tudnivalókat. Információ kérhető a szervezőktől (Péntek Imre: pentek@gmail.com, Ozsváth Judit: ozsvathjudit@yahoo.com)

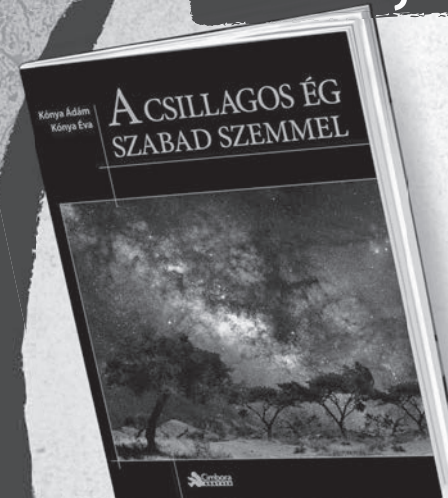
Kérjük, hogy a konferencián való részvétel lehetőségéről értesítse kollégáit, szakmai környezetét.

DR. DEMÉNY PIROSKA,
a Pedagógia és Alkalmazott
Didaktika Intézet igazgatója

dppd.ubbcluj.ro

KÓNYA ÁDÁM • KÓNYA ÉVA

A csillagos ég szabad szemmel

Könyvünket ajánljuk mindazoknak – 10-től 100 éves korig –, akik megismernék az égbolt titkait, a magyar költészet csodálatos természetleíró verseit, a csillagokhoz fűződő mondák világát és a legendákat, jelenségeket ábrázoló legszebb képzőművészeti alkotásokat, és akiket érdekel, hogy:

*Miért kék az ég és miért vörös alkonyatkor az ég alja?
Miért hull a jégeső a legforróbb nyári napokon?
Milyen jelt láthatott az égen Nagy Konstantin császár?
Miért hatalmas néha a felkelő Nap vagy Hold?
Kinek jelenhet meg a Brocken-hegyi kísértet?*

Miért változik napról napra az esti égbolt képe?

Hogy találhatunk rá a legszebb csillagképekre?

Miért ragyognak a csillagok?

Miért láthatjuk ősszel a legtöbb hullócsillagot?

Melyik csillag vezette a napkeleti bölcseket a betlehem-i jászolhoz?

November végétől megrendelhető a szerkesztőségben!

Cimbora szerkesztőség, Szabadság tér 7. szám, Sepsiszentgyörgy, 520055, Kovászna megye, Románia, e-mail: cimboramail@gmail.com

www.cimbora.net

Kiskereskedelmi ár (50 példány alatt): 3,5 lej/szám
Nagykereskedelmi ár (50 példány fölött): 3 lej/szám

Megrendeléseiket az mko@communitas.ro e-mail címen, a 0264-44-14-01-es telefonszámon vagy postán fogadjuk.

Címünk: Redacția Magyar Közoktatás, Fundația Communitas, Str. Republicii nr. 60., 400489 Cluj-Napoca, jud. Cluj
Nr. cont.: RO61RNCB0106026613610006 deschis la Banca Comercială Română Cluj-Napoca
Adóazonosító szám (Cod fiscal): 10411135

A havilapot postai úton vagy a megyei tanfelügyelőségeken keresztül juttatjuk el Önhöz. A lap ellenértékét postai utalvánnyal vagy banki átutalással kérjük a fenti bankszámlaszámra utalni. A megrendelés bármelyik formája (szelvény, telefon, e-mail) csak az átutalási bizonylat számával együtt érvényes. (Az átutalási bizonylaton szerepeljen a megrendelő neve és a kifizetés jogcíme.)

Kiadja a Communitas Alapítvány • Főszerkesztő: Kiss Judit

Kiadói titkár és műszaki szerkesztő: Fülöp Zoltán • Tipográfia: Könczey Elemér

Olvasószerkesztés és korrektúra: Demeter Zsuzsa

Felelős kiadó: Lakatos András

Telefón: 0040-264-44-14-01

e-mail: mko@communitas.ro

Redacția Magyar Közoktatás, Fundația Communitas, Str. Republicii nr. 60.
400489 Cluj-Napoca, jud. Cluj

A kiadvány megjelenését a Communitas Alapítvány teszi lehetővé.

COMMUNITAS
ALAPÍTVÁNY
Alapította az RMDSZ

Szegényes a diákok aktív szókinccse

„len” az új magyar nyelv

Kapott már SMS-t diákjától, fiatalabb ismerőstől, gyerekétől? Időnként bekukkant a közösségi oldalakra, s elborzad azon, hogy egyetemista unokaöccse mennyire lazán fogalmazza meg mondanivalóját? Ragadott már billentyűzetet azért, mert nem bírta szó nélkül hagyni azt, hogy ékezet nélkül írt rövid üzenetet a kolléga? Riportunkban a mai nyelvhasználatról szeretnénk képet alkotni tanítónők, magyartanárok segítségével.

„Ahhoz, hogy valaki írni, olvasni tudjon, ahhoz először beszélni kellene tudnia” – mondja Lőnhárt Melinda, a ko-

mint mesét olvasni neki szép színes, képes gyermekkönyvből, amely arra is lehetőséget ad, hogy ne csak felolvassunk, hanem beszéljünk, beszéljünk vele a képek segítségével vagy alapján” – teszi hozzá.

Ugyanezt hangsúlyozza Varga Gabriella tanítónő is, a kolozsvári Református Montessori Iskola oktatója, aki arról beszél, hogy az első osztályba érkező gyerekek szókinccse nagy mértékben függ attól, milyen környezetből jönnek: „Az ingerszegény környezetből érkező gyerekek aktív szókinccse nagyon szegényes, míg azoknak, akik ingergazdag környezetből jönnek, gazdag és választékos” – állapítja meg. Ugyanakkor szerint a szókinccs gazdagsága attól is függ, hogy járt-e a gyerek óvodába vagy sem, hiszen az óvónők nagy hangsúlyt fektetnek a szókinccsfejlesztő gyakorlatokra, mondókázásra, meseolvasásra, verstanulásra. Tapasztalatai szerint nem minden családban figyelnek oda a választékos beszédre, helyes fogalmazásmódra. „Nagyon sok szülő azzal követi el a hibát, hogy selypen beszél gyerekével, mert olyan aranyos, mikor ő is selypítve válaszol. Nem figyelnek eléggé gyerekeikre, talán saját beszédstílusukra, fogalmazásmódjukra sem, pedig szép beszédre nevelni elsősorban példamutatással lehet. Ha igényes vagyok magammal szemben, akkor igyekszem helyesen beszélni és fogalmazni, így gyerekeim automatikusan azt tanulja meg, és ő is igényes lesz magával szemben” – jelenti ki.

A családi minta fontosságát hangsúlyozza Ivácsy Zsuzsánna, a székelyudvarhelyi Benedek Elek Pedagógiai Líceum tanára, a Babeş-Bolyai Tudományegyetem nyelvészdoktorandusza is. Ugyanakkor ő az elemiben oktató pedagógus szerepét is fontosnak tartja. Mind mondja, „azoknak az ötödikeseknek, akiknek a tanítója odafigyelt a választékos szövegalkotásra, helyesírásra, és mindezt jókedvvel tette, nem öncélú szigorral, lazán tanítunk, ahol a tanító görcsösen elmondta ugyan, de nem volt minta az osztály számára, ott nagyon nehéz munka vár ránk.”

Olvasnak-e a mai szülők?

Lőnhárt Melinda szerint alapkérdés, hogy olvasnak-e otthon a szülők, és ha igen, mit? „Hány gyerek látja azt, hogy a szülei könyvet vesznek a kezükbe, ne adj’ Isten, napilapot járatnak? Meggyőződésem, hogy sok gyerek úgy nő fel, hogy nem látja olvasni a szüleit. Ő akkor miért olvasna?” – teszi fel a kérdést. Szerinte az átlagdiák nem olvas, inkább filmeket néz, de tévéműsorokat mindenképp. „A kortárs magyar irodalomról nem sok fogalmuk van, néha becsempészek valamit a tananyagba, több-kevesebb sikerrel” – mondja, de azt is hozzáteszi, hogy volt olyan diákja is, aki viszont mindenkit vert a kelta mitológiában, mert ez volt a hobbija, s ezt a tudását teljesen „magánúton” szerezte meg. Vagy akadt olyan is, aki Nietzschét olvasott a pad alatt. Ivácsy Zsuzsánna szerint sem lehet általánosítani az olvasási szokásokat illetően. Mint mondja, ő is abból indul ki, hogy keveset olvasnak a szülők is, gyerekek is, ezért sokat mesél órakon, de hozzáteszi, hogy olvasgatnak azért a diákok. „Akad olyan nyolcadikos, akinek nem teher az évi 15 regény elolvasása, de van olyan, hogy 4 év alatt egyet olvas el csupán. Van, aki csak kötelezőt olvas, azt is csak határidőre. De nehéz dolga van annak a diáknak, akinek a szülő csak kiabál, hogy olvasson, de soha nem látott otthon olyan példát, hogy a szülő leülne és olvasna” – mondja.

„Azok a gyerekek, akiknek kisgyerekkorban sokat olvastak, szívesebben olvasnak” – jelenti ki Varga Gabriella. Mint mondja, a pedagógusnak olyan könyveket kell a gyerekek kezébe adnia, amelyek felkeltik az érdeklődésüket, mozgalmassá a történetük, nincs sok leírás bennük, hiszen nagyon nehéz felvennie a könyvnek az internetes játékkal és a filmekkel a versenyt. „Az osztályomban kötelezem a napi fél óra olvasást. Ez a délutáni foglalkozás idején történik. Ha befejezték egy könyvet, olvasónaplót készítenek, amit bemutatnak társaiknak, és jutalmazom is őket. Hagyom, hogy ők válasszanak

- **Varga Gabriella: „Nem minden családban figyelnek oda a választékos beszédre, helyes fogalmazásmódra.”**

lozsvári Brassai Sámuel Elméleti Líceum magyartanára, aki szerint a „beszédben fűrésztés” lenne az első lépés a nyelvi fejlődésben. „A pici gyermeket az segítené a leginkább, ha nem folyton csak gügyög-nének hozzá, hanem értelmes és szép beszédet hallhatna, időnként mondókákat, s ha a régi dédifélékből már nem őriztünk meg, akkor mondjuk például Varró Dániel mondókeit, Gryllusék megzenésített Weöres-, Kányádi-verseit a manapság divatos gumikultúra helyett. Persze, sokkal egyszerűbb az elektromos bébipásztorra rákapcsolni az óvodást,

könyvet, de minden évben kötelező olvasmányokat is kapnak. Nem sokat, kettőt, hármat, hogy szívesen olvassák el” – avat be, s arról is beszámol, hogy minden hétfő reggel meseórát tartanak az osztályban, amikor ő olvas fel a gyerekeknek valamilyen gyerekregényt, mesét.

Helyes beszéd – helyesírás

Az olvasás fontossága a helyesírás kialakításában is meglátszik, hiszen a szókincs is az olvasás által gazdagodik, és ezáltal fejleszthető a helyesírás is. „Azok

a gyerekek, akik szívesen olvasnak, többnyire helyesen is írnak” – mondja a tanítónő, hozzátéve: aki helyesen beszél, az általában helyesen is ír. „Mi próbálunk helyesírást tanítani, elemi osztályokban nagyobb hangsúly tevődik rá, mint felső tagozaton. Itt sajátítják el a helyesírási szabályokat, persze ezeket is alkalmazni kell tudni és nem bemagolni” – állítja. Mint mondja, fontos, hogy ne csak a magyar felmérők helyesírási hibáira hívják fel a gyerekek figyelmét, hanem a többi tantárgy felmérőiben elkövetettékre is.

Mi leszek, ha nagy leszek?

Botházi Mária a kolozsvári Babeş–Bolyai Tudományegyetem újságíró szakán tanít olyan a fiatalokat, akik az írást, a mindennapi fogalmazást választják szakmájuknak. Szerinte minden évfolyamon vannak kiemelkedő és kevésbé felkészült diákok, de az általános tapasztalat azt mutatja, az írott szövegalkotás komoly nehézségeket okoz a diákok jelentős hányadának, és ez nem is annyira a helyesírás szintjén tapasztalható – habár ott is –, hanem inkább a koherens szövegek létrehozása szintjén. Mint mondja, meglehetősen ritka, hogy olyan szövegekkel találkozunk a tanár, amelyekben a mondatok letisztultan követik egymást, amelyek érthetőek, kezdettel és véggel rendelkeznek, amelyekben a gondolatok szerves egységgé kovácsolódnak. „Jellemző a szétforgácsolódó szöveg, a kuszaság, összevisszaság, a szöveg értelmébe nem illeszthető, egyébként a diák számára valószínűleg jól hangzó szavak használata. Érdekes módon, mindez szóban nem annyira tapasztalható: a mai diákok például sokkal bátrabban beszélnek, sokkal bátrabban és közvetlenebbül fejtenek ki véleményt, mint például a mi generációnk. Ám amikor mindezt le kellene írni, máris gondok adódnak” – fejt ki. Vélekedése szerint azt nem állíthatjuk, hogy a mai diák képtelen lenne szintetizáló gondolkodásra, ám a szintetizáló szövegírás sokkal kevésbé megy, mint mondjuk évekkel ezelőtt. Nem is beszélve a stílusról, a karakteres szövegalkotásról, amely elsőrendű fontosságú lenne a jövő újságírói számára. „De hogy beszélhetnénk stílusról, amikor egy helyes, érthető összetett mondat is ritka madár? Igen, nagy valószínűséggel a közösségi média szövegalkotási módjai is hatással vannak az (egyetemista) fiatalokra: az átlag oly egyszerűen ír, mint egy általános iskolás kisdíák. Véleménysajtó szemináriumokon, amikor publicisztikai szövegeket, jegyzeteket, glosszákat kellene létrehozni, általános probléma, hogy a diák tömondatokban, iskolai fogalmazványyszerűen felsorolja, hogy mi történt vele, és még csak azt sem teszi hozzá, hogy mit gondol arról, ami vele történt” – mondja.

Tapasztalata szerint a tömbmagyar vidékekről jövő diákok íráskészsége sokkal jobb, mint az Erdély más régióiból jövőké: „kiemelkedően író diákjaim szinte kivétel nélkül a Székelyföldről származtak, és ebből nyilván egyszerű következtetéseket vonhatunk le a nyelvi környezet fontosságáról”. Mint mondja, az objektív tényezők, mint a nyelvi környezet, nem alakíthatók, az íráskészség viszont szerencsére javítható. „Érdeklődéssel és sok gyakorlással, amire sajnos az intézményi keret nem elegendő. Hiszen hiába adunk például sok házi feladatot az egyetemen is, ha ezeket egyenként nem tudjuk alaposan átbeszélni órán, újra és újra átírni a szövegeket. A megoldást talán – például humán szakokon, de már általános és középiskolában is – szövegolvasó, -értelmező és -író különórák bevezetése jelenthetné. Erre a lehetőséget és az anyagi forrást magunknak kell megtalálnunk, hiszen állami segítséget nem várhatunk” – teszi hozzá.

Szerinte a helyesírás általános leomlását nagyban befolyásolja a számítógép használatának elterjedése. „Azt mindenki tudja, hogy sajátos csetteltő nyelvezet alakult ki. Ez számomra olyannak tűnik, mintha két, anyanyelvét még selypen beszélő kisbaba próbálna kommunikálni. Ennek használatával nem fog senkinek fejlődni a helyesírása. Ebben az írásmódban kimaradnak a j-k és ly-k, mert nem tudják helyesen használni, tehát kihagyják, így lesz a milyenből mien, és a gyerek így írja a tollbamondásban is, a fogalmazásban is, egyszerűen így szokja meg. Ez az írásmód felment az ékezetek használata alól is” – fejt ki. Mint mondja, az is szomorú, hogy sok pedagógus is ékezetek nélkül ír, így a diákjaitól sem várhatja el az ilyen jellegű igényességet. „Azért még vagyunk néhányan, akik ez ellen felemeljük a hangunkat, és a gyerekek felé is ezt kommunikáljuk. Lehet, hogy ez csepp a tengerben, de ha kitartóak vagyunk, működni fog. Többet kellene kézzel írni, a számítógépen való írás lassan kiszorítja a kézzel írást” – teszi hozzá.

Mintha tanítanák valahol ezt a „csett-stílust”

Ivácsony Zsuzsánna szerint is mindegy, hogy iwiw, facebook, skype, messenger vagy sms – mintha tanítanák valahol ezt a „csett-stílust”, nyelvhasználati módot. „Próbálkoznak ugyan, hogy tanórán másként fogalmazzanak, írjanak, de egyre kevesebb sikerrel járnak. Központi iskolában tanítok, ahol sok a jó képességű gyerek, mégis évről évre erősödik ez a tendencia” – állapítja meg. Szerinte is a számítógép előtt töltött idő okolható mindezt: „az iskolában egyetlen olyan gyerek sincs, akinek otthon ne állna rendelkezésére az internet, a házi feladatokat már nem a tévé előtt írják, hanem gép előtt, gyakorlatilag kevesebb a tanulásra, írásra, funkcionális olvasásra szánt idő, mint a számítógépezésre”. Mint mondja, ennek ellenére próbálkoznak az iskolában a normatív írásmódot használni, csak nem nagyon tudják, hogy az mit fed. „Egy 15 éves jó képességű lány teljesen meglepődve figyel, hogy miért sikítok, amikor ilyeneket olvasok dolgozatában: ien, valameik, a nem létező rövidítésekről ne is beszéljek. Egyébként tanítom az sms »műfaji sajátosságait«,” legutóbb Petőfi vígeposzáinak össze-

foglalóját küldtettem magamnak órán sms-ben, prűszköltek, hogy nem lehet ékezetet is használni, meg ráadásul rövidítés nélkül 160 karakterben leírni, de aztán csak sikerült” – meséli.

„Tanítónőként, de szülőként is arra szeretném kérni a szülőket, hogy hallgassák meg gyerekeiket, beszélgesse- nek velük, hiszen igényük van rá. Ne engedjék egész nap a számítógép előtt ülni őket, hiszen az ember társas lény, szüksége van barátokra. Küldjék őket játszani a barátokkal. Olvassanak fel nekik, meséljenek kedvenc könyveik- ről, olvassák esetleg ugyanazt, utána beszéljék meg. Ne használjanak ide- gen szavakat a beszédükben, főleg ha van magyar megfelelőjük, mert nyelvünk rengeteg lehetőséget bizto- sít, használják ki” – teszi hozzá Varga Gabriella.

Mire ad lehetőséget a tananyag?

Milyen lehetőségek állnak a tanár rendelkezésére, hogy fejlessze a diá- kjai szókinccsét? Elemiben van külön fogalmazásóra, ez elég sok lehetőséget ad arra, hogy megtanuljanak helyesen fogalmazni. „Fokozatosan vezetjük rá őket arra, hogy bizonyos témákról írjanak. Az elején néhány mondatot szoktam kérni kedvenc állatukról, já- tékukról. Aztán képekről kell írniuk, majd az első leíró, elbeszélő fogalma- zásokat közösen írjuk meg, így tanul- ják meg a fogalmazás részeit is. Én azt tapasztalom, hogy szeretnek fogal- mazni” – jelenti ki Varga Gabriella.

Lónhárt Melinda szerint 5–8. osztá- lyban olyan a tananyag, hogy ami már kicsit felkelthetné a diák érdeklődését, azt is muszáj együtt olvasni velük, hi- szen nagyon sok benne az archaikus és tájnyelvi szó. „A gyerek nem tudja, hogy mondják a buszbérletnek magya- rul, de az »ösztvér kútágast« meg a »csobolyót« tudnia kell. Fogalmazásra elméletileg csak ötödikben van óránk, de a tanár próbálja fejleszteni a szókin- csüket az őket érintő témák megíra- tásával is, én például még tizedikben is íratok választlevelet P. E. grófnő ne- vében Mikesnek, vagy naplórészletet Fanni tollából. Tizedikben van egy opcionális órák is, ami elvileg kreatív írás óra, de alapszolgákat tanulunk, levelet írni, meg rengeteg tollbamon- dással megy el az idő. Ha én javítom ki nekik, nem érdekli őket, ha egymá- sáit kell javítaniuk, az jobban működik, mert jobban fáj” – mondja. Ivácsy

- **Ivácsy Zsuzsánna:** „Azoknak az ötödikeseknek, akiknek a tanítója odafigyelt a választékos szövegalkotásra, helyesírásra, és mindezt jókedvvel tette, lazán tanítunk.”

Zsuzsánna szerint a magyar tanterv jó, hiszen viszonylag nagy szabadságot ad a tanárnak. „Rengeteg olyan szöveg áll rendelkezésünkre, amelyek segítségével ki kell hoznunk a legjobbat. Persze, a tanárnak is nagyon kreatívnak kell lennie ahhoz, hogy megtalálja az ehhez szükséges eszközöket” – teszi hozzá.

Lónhárt Melinda viszont éppen azt mondja, hogy olyan szövegekkel kellene felújítani a tananyagot, ame- lyekhez a gyerek, a kamasz érzelmileg kötődni tud. „Hiába magyarázom egy kilencedikesnek vagy tizedikesnek a barokk heroizmust és Zrínyi katonái- nak erkölcsi győzelmét, amikor őt eb- ben az életkorban ez a téma hidegen hagyja. Csak úgy tudom megtanítani a kötelezőt, ha találok rajta valami- len fogást ahhoz, hogy hidat építhes- sek egy mostani tizedikes és egy ak- kori ember problémái, az akkori világ és az ő világának kérdései között. Ha párhuzamba tudom hozni a tanítan- dóban lévőket azzal, ami őt egyébként is foglalkoztatja, akkor esélyem lesz arra, hogy megérintsem, netán a vi- lágképét kicsit tágítsam, ízlését alakít- sam, gondolkodásmódját finomítsam” – mondja.

KETESDY BEÁTA

„Vajda János Ady Endre elődje, aki a XIX. században élt és uralkodott, a romantika idején...” – részletek dolgozatokból

„Zrínyi imádkozott és a háromezo- ros feszültségtől Isteni útmutatást kap.”

„A mű a Szigetvár alapjára alap- szik.”

„Az eposz olyan verses formájú nagyepikai alkotás, amelynek rend- kívüli felruházott.”

„Az Aszlán kudarc miatt helyére husztatja Bacsonyait, akinek a he- lyére viszont Mehmet basa helyére lép, aki Siklós alatt szenved, Zrínyi szigetvári csapatától. A veresség a szultánt ingeti.”

„A vers rímképlete abab, vagyis párosrím, és Ballassi strófa.”

„Fejhajtással és térdre dőlve mondja el ezeket az érzelmeket. Júlia nem viszonozza azt az érzést, amit a köl- tő is.”

„A Balassi Bálint szerelem vallo- mási témájú versben Balassi a Júlia szerelmének ír. Ebben a versben a Balassi strófát használja fel. Páros rímet használ fel.”

„A verset egy Gina nevezetű hölgy- nek ír, akit szeret, de nem akarja, hogy tudják, de mégis akarja, csak csendben hangoztatja...”

„Az idő megy, de van, ahol nem lát- szik...”

„Móricz Kiskarán élt, családjával, hullámos életnek is lehet mondani az ő életét, hiszen egyszer vesze- kedtek feleségével, Takács Erzsivel, máskor pedig próbáltak kibékülni egymással.”

Egy friss felmérés szerint a romániai gyerekek napi 119 percet interneteznek

Az okostelefon használatának veszélyei

Új veszélyforrásként emlegetik a kutatók az okostelefonokat a gyerekekre nézve, ugyanis egyre több kis- és fiatalkorú lép fel a világhálóra mobiltelefonja közvetítésével – ami egyben azt is jelenti, hogy olyankor is böngészni tudja a virtuális világot, amikor nem felügyelik a szülei. Néhány évvel korábban még csak a családi számítógép állt rendelkezésükre, amit sokkal inkább tudtak ellenőrizni a szülők, és sokkal egyszerűbb volt olyan biztonsági beállítások aktiválása is, amelyek során a gyerek bizonyos, számára tiltottnak minősített tartalmakhoz nem férhet hozzá. Minderre az EU Kids Online című felmérés legfrissebb eredményeiből derül fény, amelynek készítői leszögezik, a megváltozott körülmények között új online biztonsági intézkedésekre van szükség a gyermekek magán- és mobilinternet használatára terén azért, hogy megelőzhető legyen, hogy a gyerekek olyan tartalmakhoz férjenek hozzá, amelyekhez koruk folytán nem lenne szabad, hisz emiatt akár maradandó traumát is szenvedhetnek. A kutatás során 25 európai

minél kevésbé legyenek kitéve az online erőszaknak (ezt a szakemberek angol kifejezéssel cyber-bullyingnak nevezik), a pornográfiának, illetve a számukra veszélyt jelentő személyekkel létesített kapcsolatoknak.

Romániában fokozott a veszély

A kutatás készítői által levont következtetések országonkénti lebontásából rögtön kiderül, hogy a romániai és a bulgáriai gyerekek töltenek el a legtöbb időt a virtuális világ böngészésével. Miközben az uniós átlag napi 88 perc, addig nálunk és déli szomszédunknál ez eléri a 119 percet. „Új felhasználók, új veszély” – így nevezték el a két országot magába foglaló kategóriát is, utalva arra, hogy főként a telefonok és más, internetezésre használható eszközök igazából csak az elmúlt időszakban lettek annyival olcsóbbak, hogy a felzárkózó térségben is egyre többen meg tudják ezeket maguknak engedni a családok. Ez pedig abban is meglátszik, hogy például a romániai gyerekek jóval kevesebb alkalmazást tudnak használni, mint ahogy kevésbé ismerik a biztonsági alkalmazásokat is – amellet, hogy legtöbbjük nem tudja, hogyan kell lementeni egy honlapot a kedvencek közé, azt sem tudják, hogy lehet letiltani egy nemkívánatos személyt. Utóbbi tény a szakemberek szerint aggodalomra ad okot, s éppen ezért ennek mentén kellene kidolgozni egy médianevelési és biztonságos internethasználati stratégiát.

A felmérés ugyanakkor arra is rámutat, hogy az alkalmazások nem megfelelő ismerete vezet oda is, hogy uniós szinten a romániai gyerekek azok, akik nagy arányban jelezték a felmérés készítőinek, hogy voltak már kitéve online erőszaknak, nem kívánt, szexuális tartalmú üzeneteknek, s szintén ők, akiket a leginkább megérintettek ezek a történetek.

„A szenzációhajhász címek és a megfélemlítő üzenetek megjelenítése nyugtalanságot teremtett, és ez a légkör uralja a közbeszédet azon gyerekek kapcsán, akik az új technológiákat használják. A pánik és a félelem miatt pedig nem lehet következtetni a valós tényekre” – fogalmazta meg mintegy következtetésképpen Sonia Livingston, a London School of Economics professzora, az EU Kids Online projekt koordinátora. Szerinte ezért a felmérés következtetései alapján kirajzolódó robotképnek arra kellene rábírnia az iskolákat, a szülőket, a civil társadalmat, az IT-ipart, illetve magukat a gyerekeket, hogy egyensúlyt teremtsenek az új technológiák kínálta lehetőségek és a bennük felsejlő veszélyek között.

Felkavaró élmények

A mostani felmérés nem közölt egyébként lebontást arról, miként nyilatkoztak a kis- és fiatalkorúak arról, hogy milyen, számukra nem kívánatos tartalmakkal volt alkalmuk a világhálón találkozni, ám a 2010-es kutatás következtetései a mára nézve is beszédesek lehetnek. Mint arról a *Magyar Közoktatásban* is beszámoltunk, akkor a 11–16 éves internethasználó, európai gyerekek 22 százaléka nyilatkozta, hogy találkozott már kockázatokat rejtő felhasználói tartalommal: gyűlölködő oldalakkal (12%), anorexiát népszerűsítő webla-

Fotó • TÓTH ORSOLYA

- A 11–16 éves internethasználó, európai gyerekek 22 százaléka nyilatkozta, hogy találkozott már kockázatokat rejtő felhasználói tartalommal

uniós országban, köztük Romániában vizsgálták a gyerekek internethasználati szokásait.

Az Eu Kids Online kutatóinak egyébként évről évre megjelenő tanulmányaikkal az is a feltett szándéka, hogy felhívják a politikum és a kormányzat figyelmét a gyerekekre leselkedő online veszélyekre, tenni tudjanak azért, hogy a fiatalkorúak

pokkal, önbántalmazásról (8%), kábítószeres tapasztalatokról (7%) vagy öngyilkosságról (5%) szóló oldalakkal. A 9–16 évesek 14 százaléka látott az interneten olyan képeket, amelyek „egyértelműen szexuális jellegűek – például meztelen embereket vagy szexuális aktust ábrázolnak”. Azok közül, akik láttak szexuális tartalmú vagy pornográf képeket az interneten, minden harmadik gyermek számolt be arról, hogy ez kellemetlenül érintette vagy felzaklatta. Ezeknek a gyermekeknek a fele (vagyis minden hatodik olyan gyermek, aki látott ilyen képeket) úgy nyilatkozott, hogy ez az élmény meglehetősen vagy nagyon felzaklató volt. Az összes lehetséges csatornát figyelembe véve a gyermekek mintegy 23 százaléka látott szexuális tartalmú vagy pornográf oldalt.

A kutatók szerint ugyanis az internet napjainkban ugyanolyan hétköznapi forrásává vált ezeknek a tartalmaknak, mint amilyenek a televízió, a filmek vagy a videófilmek számítottak. Az idősebb tinédzserek a fiatalabbakhoz képest négyszer olyan valószínű, hogy találkoznak – akár online, akár offline körülmények között – pornográf vagy szexuális tartalmú képekkel. Az interneten látott képek azonban rendszerint sokkal naturálisabbak, nyersebbek. De a fiatalabb gyerekek számára nagyobb valószínűséggel válik ez az élmény rossz érzések, kellemetlen tapasztalatok forrásává. 53 százaléka azoknak, akiket felzaklatott valamilyen interneten látott szexuális tartalmú kép, a legutóbbi ilyen alkalommal szólt valakinek erről az élményéről: 36% egy barátnak, 18% egyik szülőjének számolt be az esetről. Ugyanakkor a gyerekek 24%-a egy időre egyszerűen abbahagyta az internetezést, és csak néhányan változtatták meg a tartalomszűrési eszközeiket vagy kapcsolatbeállításait. Eközben a 11–16 évesek 15 százaléka kapott már közvetlenül csak neki szóló szexuális tartalmú üzenetet vagy képet, vagyis olyan tartalmat, amely meztelen embereket, szexuális aktust ábrázolt. Három százaléuk pedig küldött vagy posztolt ilyen tartalmú üzeneteket. Az ilyen üzeneteket kapóknak csaknem egynegyede nyilatkozott úgy, hogy ez zavaró volt számukra. Azoknak, akik ezt mondták, csaknem felét meglehetősen vagy nagyon felzaklatta az eset. Mindent egybevetve tehát minden nyolcadik gyermeket, aki kapott ilyen üzenetet, vagyis az összes megkérdezett mintegy 3 százalékát zaklatták már fel ilyen jellegű üzenetek. Nagyjából egyharmada azoknak, akiket felzaklatott valamilyen szexuális tartalmú üzenet, kitörölte a kéréstlen üzenetet (38%), és/vagy blokkolta a küldőtől érkező további tartalmakat (36%). A gyerekek beszámolóit szerint a legtöbb esetben ezek az intézkedések hatásosnak bizonyultak. Azaz ezeknek a konstruktív válaszlehetőségeknek a kommunikációját érdemes lehet a gyermekek felé erősíteni – vélik a kutatás készítői.

Eközben a 11–16 évesek 9 százaléka fordult elő, hogy visszaéltek valamely személyes adatával az interneten: jelszavával (7%), személyéhez kötődő információval (5%) vagy esetleg pénzt csaltak ki tőle az interneten keresztül (2%).

Megszelídíteni a kommunikációs eszközöket

„A világháló használata a fiatalok életének szerves része. Akik nem vagy korlátozottan férhetnek hozzá az internetezés lehetőségéhez, ma már a lemaradás, leszakadás kockázatának vannak kitéve. Sok számukra fontos, hasznos információtól is meg lehetnek fosztva azok, akiket eltiltunk vagy nem teremtjük meg a lehetőséget a hozzáféréshez” – vallja László Éva kolozsvári pszichológus, aki maga is részt

• László Éva: „Lényeges a fiatal reális, úgynevezett offline sebezhetősége.”

vett az EU Kids Online kutatásban. Mint rámutat, az új kommunikációs lehetőségek ismeretének, használatának a hiánya, csakúgy, mint ezeknek a használata magában rejtje az előnyök és kockázatok tárházát, az igazi kihívás az előnyök oldalára való billentés hogyanja. A szakember szerint ugyanakkor azt is figyelembe kell venni, hogy a kockázat nem feltétlenül jelent ártalmasságot. „Összetett, több tényezőtől függő, hogy kit mennyire befolyásol egy kockázati helyzet (pl. ismeretlen személyekkel való kapcsolatteremtés, ön- vagy másokat bántalmazó viselkedésekre való buzdítás, zaklatás stb.). Ilyen tényező lehet az, hogy az internethasználó fiatal mennyire rendelkezik a biztonságos navigálás, ismerkedés, kommunikáció szabályaival – ezáltal növelve a

Fotó • TÓTH ORSÓLYA

• A 11–16 évesek 9 százaléka fordult elő, hogy visszaéltek valamely személyes adatával az interneten

Fotó • TÓTH ORSÓLYA

- „Amit fontos lenne megvalósítani, az a fiatalok ellenállóképességének a növelése.”

kontrollját annak, hogy olyan tartalmakat látogasson vagy azok virtuális társaságát élvezhesse, akiket akarja, a többieket törölni, zárolni tudja. Egy másik, nagyon lényeges tényező László Éva szerint a fiatal reális, úgynevezett offline sebezhetősége. „A kutatások abba az irányba is engednek mutatni, hogy az online és offline viselkedések között összefüggések vannak – aki a mindennapi életében hajlamosabb a kockázatok vállalására, aki offline elszenvedője a bántalmazásnak, nagyobb valószínűséggel lesz áldozata online is, mivel kevesebb lehetőséget lát önmaga védelmére, kevésbé kér vagy van, akihez bizalommal fordulnia” – részletezte a pszichológus. Hozzátette: a szakemberek a sebezhetőséget az ellenálló képességgel szokták együtt emlegetni – mindkettő egy kockázati helyzettel való szembesülés esetén kerül előtérbe. A kérdés éppen ezért szerinte az, hogy az esemény során a személyt ártalom éri, s nehezen dolgozza ezt fel (sérülékenység) vagy az ártalmat elkerüli, avagy gyorsan, hatékonyan dolgozza fel. „Annak ellenére, hogy számos tenivalónk van a kockázati tényezők kiiktatását illetően, az internethasználók találkozni fognak ezekkel több vagy kevesebb, enyhébb vagy súlyosabb formában. Amit fontos lenne megvalósítani, az a fiatalok ellenálló képességének a növelése. Nem ellenséggként kezelni az amúgy sok nyereséget is rejtő kommunikációs eszközöket, hanem „megszelídíteni” őket, és megtanítani a fiataloknak, hogy hogyan ismerhetik fel a kockázatokat, az ártalmakat, mit és hogyan tehetnek ilyenkor” – mondja a pszichológus.

A kommunikáció a legfontosabb

Erre pedig konkrét tanácsokkal is szolgál a pszichológus. Vélekedése szerint a legfontosabb a gyermekkel való jó kommunikáció, a kiskorúakkal történő események, érdeklődési területei iránti nyitottság és a gyermek érzelmi biztonsága. Azaz a fiatal tudjon a szüleihez (is) fordulni, ha gondja van – még akkor is, ha a gyerekek először egy baráttal beszélnek meg a problémáikat, ha segítségre van szükség, akkor azokhoz a felnőttekhez fordulnak, akikben úgy érzik, hogy megbízhat-

UNICEF: káros a személyiségfejlődésre az internetes erőszak

Az interneten terjedő erőszak komolyan veszélyezteti a gyermekek és fiatalok személyiségfejlődését, a szakemberek világszerte ugyanazokkal a problémákkal szembesülnek — derült ki az UNICEF (az ENSZ Gyermekalapja) a közelmúltban a témában tartott budapesti rendezvényén. Bábel Tamás, az UNICEF Magyar Bizottság Alapítvány igazgatója elmondta: a szervezet az idén mintegy 140 országban végzett átfogó felmérést a gyermekeket érő online erőszakról. Az UNICEF Innocenti felméréséből kiderült, az online felhasználási szokás „kultúrafüggetlen”, a vizsgált országok mindegyikében ugyanazokkal a problémákkal találkoztak. Az igazgató hangsúlyozta: az „online tér” használata közben a gyermek a korának nem megfelelő tartalmakkal is találkozhat, addig ismeretlen személyekkel köthet barátságot a közösségi oldalakon, csevegőkben. Általában ezek az ismeretségek áterjednek a „való világba” is. „A gyermek érdeke, hogy ismerje a nethasználat veszélyeit, a szülő feladata pedig tájékozódni arról, gyermeke milyen oldalakat látogat” — hívta fel a figyelmet Bábel Tamás. László Miklós szociológus, a Nemzetközi Gyermekmentő Szolgálat Safer Internet programjának kutatási eredményeit összegezve elmondta: a gyermekek felügyeletét nehezíti az okostelefonok terjedése, hiszen sem a szülő, sem a tanár nem állhat a telefon mögött, így nem tudni, mennyi időt tölt pontosan egy fiatal internetezéssel.

nak. A kisebb gyermekek esetében egyértelműen a szülők vagy a szülői szerepet betöltő személyek, később a tanárok vagy más szakemberek – iskolaorvos, iskolapszichológus – vehetik át az első helyet. „A legfontosabb, amit a felnőttek tehetnek, hogy bátorítják a gyermekeket arra, beszéljenek a virtuális eseményekről, barátokról, »ellenségeikről«, akár csak az iskolatársakról” – tanácsolja továbbá a szakember. Ugyanakkor leszögezi, a biztonságos virtuális élet esélyeinek a növeléséhez egyértelmű, hogy a szülőknek/nevelőknek is utána kell nézniük például a biztonsági intézkedéseknek – ma már rengeteg elérhető ingyenesen –, hogy tudják, miként lehet letiltani vagy letiltatni egy netvagányt, illetve zaklatót, vagy éppen hová és hogyan kell jelenteni a különböző kihágásokat. Ám szerinte nem feledkezhetünk meg azokról a fiatalokról sem, akik maguk használják a világhálót mások bántására vagy visszaélésre. „Egyértelműen azt kell képviselnünk, hogy az egymással való együttélés szabályai – mint például a kölcsönös tisztelet, elfogadás – ugyanúgy érvényesek a virtuális, mint a közvetlen jelenlétet feltételező világra” – összegzett László Éva pszichológus.

BÁLINT ESZTER

Ösztöndíjakkal támogatják az aradi magyar gimnázium bentlakásos diákjait

Különböző ösztöndíjakkal támogatja az aradi magyar gimnázium bentlakásos diákjait az Alma Mater Alapítvány. Enélkül sok vidéki magyar gyerek nem végezhetné anyanyelvén a középiskolát, de a tanintézmény működése is veszélybe kerülne. Ennélfogva az alapítvány munkája minden érintett számára kétszeresen is fontos és hasznos.

Arad megyében a Csiky Gergely Főgimnázium az egyetlen olyan iskola, ahol a 9–12. osztályt is magyarul lehet elvégezni. A középiskolás diákok jó része ezért nem a megyeszékhelyről, hanem más településekről származik. Többségük az iskola 2003-ban átadott kollégiumának a lakója. Sok szülőnek azonban megerőltető a kollégiumi költségek kifizetése. „Amikor körbejárjuk Arad megye iskoláit, nagyon sok szülő azt szokta mondani, hogy adom a gyermekemet, vigyék a Csikybe, szeretném, ha magyarul tanulna tovább, de nem tudom fizetni a bentlakási költséget” – érzékeltette a szűkös helyzetet Hadnagy Éva, a Csiky Gergely Főgimnázium igazgatója, az Alma Mater Alapítvány ügyvezető elnöke.

A bentlakásban a havi szállás- és étkezési költségek meghaladhatják a 300 lejt. Ha egy család egynél több gyereket taníttat Aradon, az már nagy összeget jelent, ezért az Alma Mater Alapítvány többféle megoldást dolgozott ki az érintett családok részére. Szociális és érdemösztöndíjat biztosítanak, amelyet a magyar államtól és a tengerentúlról kapott adományokból finanszíroznak. A két állami alkalmazott mellett a bentlakás harmadik nevelőtanárát is támogatásokból fizetik.

„Az 52 gyermek közül azok, akik megfelelnek a feltételnek, tehát 10-es a magaviseletük és megfelelő a tanulmányi eredményük, ösztöndíjat kapnak. Most jutottunk abba a helyzetbe, hogy a befolyt összeget kisebb részekre kellett osztanunk, hogy mindenkinek jusson egy kevés” – folytatta az igazgató.

Az Alma Mater Alapítvány kölni és budapesti testvérszervezetek, a Connecticuti Magyar Egyesület, továbbá – pályázatok révén – a Bethlen Gábor Alap és a magyar nemzetpolitikai államtitkárság a főbb támogatók. A szociális ösztöndíj majdnem félhavi költséget fedez. „Tizen vagyunk testvérek, s anyu nevel csak minket... Majláthfalváról jöttem, ez már a harmadik évem, s eddig minden évben kaptam ösztöndíjat az Alma Matertől, és ez nagyon sokat segít” – mondta az egyik bentlakó, Beghian Petru Costel. Az érdemösztöndíjat nemcsak jó jegyekkel, hanem a közösségi életben való részvétellel is ki lehet itt érdemelni. Erre szolgált rá a szintén majláthfalvi Moroz Annamária, aki a támogatásból a költségek majd' háromnegyedét fedezni tudja. „Az iskolában működik egy *Sigur info* nevű projekt, amiben részt veszek, illetve a kollégiumi néptánc csoportban, ezenkívül a különböző előadásokba is besegítek. Van egy nővérem, a szüleimnek nincs állandó munkahelyük, mezőgazdasággal foglalkoznak, ezért ebből a szempontból elég nagy segítség ez a pénz” – mondta.

Sokat jelentenek az úgynevezett keresztszülői támogatások. „Vannak olyan keresztszülők, akik a teljes bentlakási költséget fedezik a diák számára, akár négy-öt éven keresztül is. Budapestről, Kölnből, de már Svájcban is kaptunk felajánlást, illetve itt, Aradon is öt-hat keresztszülő felvállalta egy-egy gyermeknek a támogatását” – mesélte Hadnagy Éva. „Azért tartom fontosnak a támogatást, hogy ezek a gyerekek megmaradjanak magyaroknak. Számtalan esetet láttunk, hogy akik

• Hadnagy Éva, a Csiky Gergely Főgimnázium igazgatója, az Alma Mater Alapítvány ügyvezető elnöke olvasta fel az ösztöndíjasok névsorát

nem járnak magyar iskolába, nincs magyarságtudatuk, elvesznek számunkra” – jelentette ki Lehoczky Ferenc „keresztszülő”, aki nyugdíjas létére havonta 100 lejjel járul hozzá egy diák bentlakási költségeihez. A kisiratosi Gál Krisztián „keresztapja” Szilágyi Mátyás magyar főkonzul. „Nagyon megtisztelőnek éreztem, hogy a kolozsvári magyar főkonzul tud engem segíteni, és természetesen nagyon örültem ennek. Kétszer is találkoztunk már, és elmondhatom, hogy nagyon jó ember” – mesélte Krisztián. Hadnagy Éva szerint nagyon sok gyerek, ha nem kapná meg a támogatást, akkor a lakhelyéhez közeli román iskolában tanulna tovább. „Nemcsak a magyar iskola, hanem a magyar közösség is elvesztené őket” – világított rá. A román közoktatásban tanulók állami támogatásban is részesülhetnek, de például az iskolapénz nevű szociális segélyre csak azok jogosultak, akik már tényleg a létminimum alatt élnek. Akik nem a kollégiumot, hanem az ingázást választják, azoknak megtéríti az állam az utazási költséget, de jelenleg többhavi bérlet árával tartozik az érintetteknek a román állam.

Az aradi kollégium lakói amúgy bőven kiveszik részüket a házimunkából, itt ugyanis szigorú a házirend. De emellett gazdag a közösségi élet is: működik diáklap, különböző önképző foglalkozások és egy hagyományörző csoport is. Az ösztöndíjakat minden év végén a diákok által összeállított ünnepi műsor keretében osztják ki.

PATAKY LEHEL ZSOLT

Játékosan, élményszerűen felfedezni és megismerni a reneszánsz Kolozsvárt

Kolozsvár történeti múltjának egyik legvonzóbb korszakába kalauzolja az olvasót Koros-Fekete Zsuzsánna és Zsigmond Ilka *Kolozsváros. Milyen város? Fedezd fel a reneszánsz Kolozsvárt!* című, decemberben bemutatott, a Donát Alapítvány kiadásában megjelent kötete. A könyv Kürti Andrea rajzaival, Magdó Eszter fényképeivel illusztrált lapjain polgárok és fejedelmek vonulnak fel, akik egykor e város kőházaiban laktak, utcáin sétáltak, gondolkodtak, vitáztak és szórakoztak.

A kötet immár a második része a műemlék-pedagógiai sorozatnak, amelynek előző alkotása, a *Fedezd fel a középkori Kolozsvárt!* a város gyermekkorát tárta az olvasó elé. A reneszánsz – Kolozsvár legendás ifjúkora anyagiakban és szellemikben egyaránt beteljesítette a hozzá fűzött reményeket. Az erdélyi fejedelemség első városa valóban vezető szerepet töltött be a közélet, a hitújítás, az irodalom, az oktatás és a művészetek terén – összegzik a szerzők az ajánlásban.

Helytörténeti különlegességek

115 ötletes és rendkívül szemléletes feladat megoldása által ismerkedhet meg a gyermek, sőt a felnőtt is az erdélyi fejedelmekkel, a kolozsvári humanista műveltség kibontakozásának kiemelkedő személyiségeivel, Kolozsvár helytörténetének sajátos pikantériáival, különbségekkel, mendemondákkal. A szerzők a korszakban megteremtett kiemelkedő értékek, a kolozsvári irodalmi és vallási élet sajátosságainak érzékeltetésére törekedtek, így nem maradhatott el például Heltai Gáspár tevékenységének vagy a hitújítás alapvető eseményeinek körvonalazása sem.

Az anyag válogatásánál, összeállításánál kritériumnak minősültek az általános műveltségi alapinformációk, vagy pedig a nagyon szeretetre méltó dolgok bevonása – mondta Zsigmond Ilka, aki az előző könyvnek is társszerzője volt. A kötet változatos feladatainak sorában szerepel például a címer-összeállítás, a labirintus végigkövetése, rejtett neveket tartalmazó négyzetháló és keresztretjvény megoldása, kártyás memóriajáték, logikai és tartalmi összefüggések felfedezése és sok más érdekes gyakorlat, amely egy régmúlt, de annál színesebb világot, a reneszánsz polgárainak gondolkodásmódját tárja megfőjtői elé. Az előző kötetben is alkalmazott és ezúttal is (elsősorban a nyomkeresőkben) érvényesített műemlék-pedagógiai szempont, hogy a megismerés elsősorban a tapasztalásra épül. Másrészt, a könyv nem azt kéri számon, hogy mit tud a gyermek és mit nem, hanem azt célozza, hogy a feladatok megoldása által, egy kis leleménységgel összeköthessenek dolgokat – részletezte a szerző. A könyv jellegét meghatározta az is, hogy Kolozsvár egykori gazdag reneszánsz épületanyagához mérten sajnos meglehetősen rossz állapotban vannak a korabeli emlékek, pontosabban azoknak a szétszórott részletei – magyarázta a szerző.

Nyomkereső játékok

Amilyen mértékben támaszkodhattunk a középkori műemlékek fizikai valóságára az előző kötetnél, az most éppen annyira hiányzott. A korszakkal kapcsolatban rendelkezésünkre álló rendkívüli ismeretanyagot azonban semmiképpen nem akartuk kihagyni, így ez a második rész kevésbé műemlék-pedagógiai, jóval inkább helytörténeti jellegű. Természetesen arról rögtön a legelején döntenünk kellett, hogy a fejedelmekről szó lesz-e benne, vagy hogy mennyire megyünk bele részletekbe: így például a kolozsvári városvezetés, az önkormányzat működésének korabeli sajátosságai csak alapvető vonatkozásaikban kerültek bele a könyvbe, mivel rájöttünk, hogy mindezeket egy – a jövőben összeállítandó társasjáték formájában – sokkal jobban tudjuk érzékeltetni majd – tette hozzá. A ma is látható reneszánsz műemlékek vagy azok maradványainak felkutatása érdekében a Főterre és a Házsongárdra irányuló két nyomkereső játékot állítottak össze a szerzők. Az ember valószínűleg észre sem veszi jártában-keltében, de például több kolozsvári reneszánsz ablak- és kapukereten olyan megjegyzések, életbölcsességek olvashatók, a Házsongárdi temetőben pedig olyan régi sírkövek rejlenek, amelyeket kár lenne nem felfedezni, megismerni.

Ha az előző kötethez tudni kellett, ebben az esetben már jól kell tudni olvasni, lévén, hogy sok a szöveges feladat, illetve eredeti vagy átirat, de nyelvezetükben meghagyott írásos emlékek is vannak a könyvben. Így elsősorban negyedik-ötödik osztályos kortól felfele használhatják a gyerekek vagy igény szerint akár a felnőttek is. Szerintem a kötet nagy élmény lesz azoknak, akik szeretnek olvasni, de az olvasási feladatokban természetesen a szülők sokat segíthetnek – mondta Zsigmond Ilka. Azért dolgoztunk és dolgozunk majd a következő kötet összeállításán is, mert úgy véljük, ezek a könyvek hiánypótló jellegűek: a gyermek például szépen elmondja nekem órán, hogy a Westminster Abbeybe ki van eltemetve, majd megy a „Matyi-templomhoz” találkozni a barátaival. Amit mi tapasztalati szinten nyújtani tudunk, az a képesség, hogy egy történelmi vagy művészeti történeti leírás alapján feladatokat készítsünk. Összeállítottunk egy anyagot, amelyet bárki felhasználhat, akinek nincs ideje külön utánajárni ezeknek a témáknak, kérdéseknek, és... ha minden rosszul megy, akkor ott van a biztonsági háló, a megoldási kulcs – magyarázta.

ZAY ÉVA

„Meg kell nyomni a tanulás gombot”

A kézdivásárhelyi Gábor Áron Műszaki Oktatási Központ középiskolás diákjait kérdeztük arról, milyen terveket dédelgetnek a jövő évre nézve.

„Még csak két éve járok ebbe az iskolába, így nem is nagyon gondolkoztam, mi lesz a jövőben, hiszen még soká leszek végzős, addig meg úgy szeretnék élni, ahogy eddig. Mechanika szakra járok és nagyon szeretem, bízom benne, hogy el tudok helyezkedni majd ezen a szakterületen, de addig még sokat kell tanulnom. Jövőre igyekszem jobban „megnyomni a tanulás gombot”, ezen kívül egyebet nem nagyon tervezek.

Dani Tamás, 16 éves

Még alig ismerkedtem meg társaimmal és az iskolával, de a bütorkészítő és fafeldolgozó szakirány nagyon tetszik. Igaz, most, kilencedik osztályban csak munkavédelmet tanulunk még, nem gyakorlatozunk, ezért nagyon várom a jövő évet, hogy gyakorlatba ültethessem az eddig tanultakat. Tisztában vagyok vele, hogy majd sokkal többet kell a könyv mellett ülnöm és gyakorolnom is, de számomra ez nem nagy fáradság, főleg akkor, ha az ember azt végzi, amit igazán szeret. Aztán majd meglátjuk, merre tovább, jelenleg a szakma elsajátítása és a diploma megszerzése a legfontosabb.

Bögözi Botond, 16 éves

Még nem tudom, mitévő legyek jövő évben, inkább távlati terveim vannak, jelenleg design tanuló és sulis után ezzel szeretnék kezdeni valamit. Tudom, hogy messze van még, de már az egyetem gondolatával is eljártam, azelőtt viszont még érettségizni is kellene. Igaz, ha jobban belegondolok, legszívesebben rögtön munkába állnék a sulis végeztével, külföldön még könnyebben el lehetne helyezkedni a szakmában. De a környezetemben azt látom, hogy megfelelő szakképesítés nélkül nem sokra viheti az ember, így ez irányba koncentrálok, és arra figyelek, amit a nevelőim, tanáraink tanácsolnak.

Kovács Minka Anita, 14 éves

Már előre tartok a jövő évtől, hiszen itt az érettségi, kezdődik a megmérettetés, ahol majd eldől, mennyit is sikerült megtanulnom az elmúlt évek alatt. Így tehát csupán három dolgot tervezek: tanulni, tanulni és még többet tanulni, mivel mindenáron át akarok menni az érettségire. Persze, van olyan tantárgy, amit nehezebben értek, például a biológiát, a kémiát sem nagyon kedvelem, a fizika még meneget valamennyire, így mindenképpen be kell hoznom a lemaradást. Aztán ha sikeresen végzek a design szakon, akkor talán egyetemre megyek, csak egyszer sikerüljön az a fránya érettségi.

Varga Attila Róbert, 18 éves

Érettségi előtt állok, és még rengeteg bajom van a matekkal, erre kell még jobban rágyúrjak a következő évben, mert hanem elég sok gondom lesz az érettségire. Tisztában vagyok vele, hogy nem kell sok minden a tanuláshoz, csak le kell ülnöm és elővennem a könyveket, mégis sokszor nagyon nehéz az adott feladatra koncentrálni, tudva azt, hogy a barátaim szórakoznak, csak én hiányzok közülük, de ezt a kis áldozatot meg kell hozni. Jövőre marad a még több tanulás, mert szükségem van az automatizálási technikai diplomára. Ki tudja, talán még idehaza is el tudok majd helyezkedni a szakmában.

Szima Lóránd, 18 éves

Még csak tizenegyedikes vagyok, de már előre félek a jövőtől, hiszen jön a végzős év, így nem is tervezek mást, mint még jobban odafigyelni a tanulnivalóra. Az idei érettségi eredmények aggasztóak voltak, ezért nem árt inkább a könyv és a számológép mellé ülni a semmittevés helyett. Matek-informatika szakra járok, s bár nehéz tantárgyak vannak, nem bántam meg, hogy ide jelentkeztem. A suliban nagyon jó a hangulat, ez a pár év egy pillanat alatt eltelt, most meg azon kapom magam, hogy nemsokára ballagok.

Gergely Anka, 17 éves

SZÖVEG ÉS FOTÓ: BERSZÁN RÉKA

**Beszélgetés Tamási Csabával,
a csíkszeredai Márton Áron Gimnázium matematikatanárával**

„A tudás nem átnyújtható virágcsokor”

– *Hogyan tekint a pedagógusi szerepkörre, miben látja a tanár feladatát, diákkal szembeni kötelességét?*

– Nem egyszerű dolog az oktatásról és az oktatási rendszerről beszélni. Úgy érzem, hogy ilyenkor zavaros vizeken evezek. Úgy fogalmaznék, hogy a tanár egy nagy kályha, amely körül embe-

járható utat mutasson a diáknak, mostanában azonban egyre több olyan gyerekkel találkozom, akik sajnos nem hisznek ebben. Mindez nem a tanulók hibája, ők egyszerűen belenőnek egy, az iskolával szemben kialakított szemléletmódba, amely más, mint a mi korosztályunké.

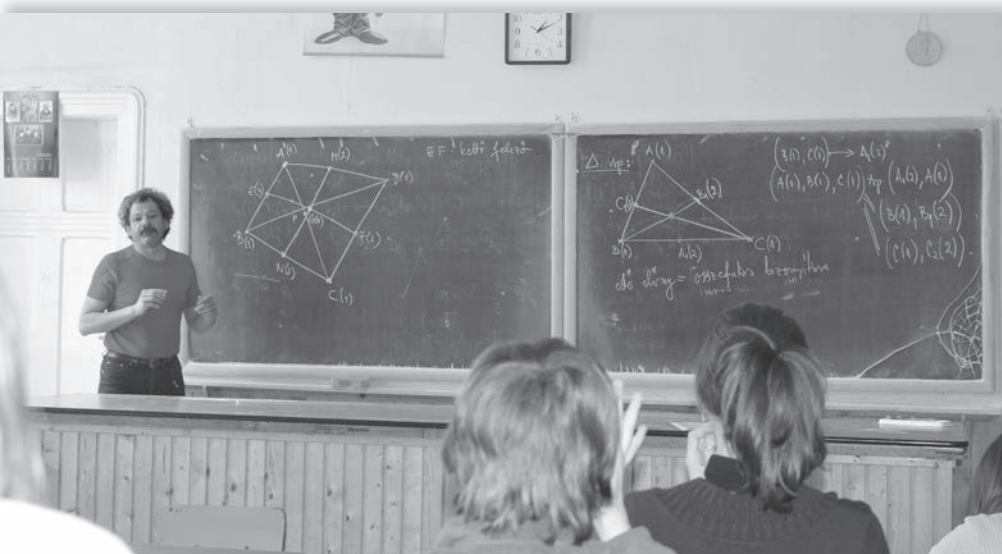
szerepét tölti be, ahol találják a tudást. Talán ennek következményeként a diákok egy része egyre passzívabb, és egyre nehezebben reagál le egy-egy problémahelyzetre: megpróbálják szóról szóra végrehajtani a tanár korábbi utasításait, közben nem veszik észre, hogy minden feladatnak, problémának léteznek sajátosságai. Pedig az volna a lényeg, hogy képesek legyenek önállóan elemezni, összefüggéseket keresni, észrevenni, megfogalmazni.

– *A matematikaoktatás mellett mindig is arra törekedett, hogy általános műveltségi, kulturális nevelésben is részesítse diákjait. Mennyire volt tudatos ez a módszer, illetve miért érezte szükségét?*

– Osztályfőnökként ez kötelező, de azokban az osztályokban, ahol csak matematikát tanítottam, ez nem az én törekvésem volt, hanem a diákok kíváncsiságából fakadt. Láttak színházban, kikérték a véleményem, láttak a kezemből videokazettát, kölcsön kértek. Eltekintve attól, hogy valaki rossz matekes – ha már ezeket a kategóriákat szeretjük emlegetni –, érdekelt, hogy milyen mértékű kreativitást, nyitottságot találok a kobakjában, érdekelt, hogy mit olvas, milyen zenét hallgat, esetleg van-e valami hobbija. Így lassacskán hagyománnyá vált, hogy néha nemcsak matekról beszélünk. Úgy érzem, hogy ezzel egy kicsit közvetlenebbé vált a viszonyom a diákokkal.

– *Visszatérve a rossz matekes kifejezésre – tanárként hogyan viszonyul azon diákokhoz, akik nem mutatkoznak fogékonynak a matematika iránt?*

– Én nem szeretem ezt a megnevezést. A rossz matekes helyett inkább úgy fogalmaznék, hogy létezik olyan gyermek, akinek egyszerűen nincs affinitása, nem érzi a matematikát. Ahogy megesik az, hogy valaki sosem tanul meg szépen rajzolni vagy énekelni, megtörténik az is, hogy valaki a matematikával nehezen boldogul. Szerintem elég fontos kérdés az, hogy mivel oktatási rendszerünkben a 10 osztály kötelező, olyan

• **Tamási Csaba:** „A diákok egy része egyre passzívabb, és egyre nehezebben reagál le egy-egy problémahelyzetre: megpróbálják szóról szóra végrehajtani a tanár korábbi utasításait.”

rek melegednek, megpihennek, erőt, illetve hitet merítenek. Arra törekszem, hogy diákjaim megbízzanak bennem, higgyenek jó szándékomban, és hogy olyan helyzetbe hozzam őket, amelyben tanulhatnak. Nem beszélhetünk egyszerűen csak a tananyag átadásáról, hiszen ez lehetetlen – a tudás nem átnyújtható virágcsokor, születésnap torta vagy ajándék, ennél sokkal többről van szó. A tanulást érzelmi folyamatként, élményként látom, amelybe ha valaki belekóstol, önmagától kezd bele a tevékenységbe. Szinte lehetetlen valaki másra rákényszeríteni ezt az érzést, a tanár akár ketté is szakadhat, ha a diák nem érzi át ennek lényegét. A pedagógus feladata elsősorban, hogy

– *Miként látja a mai diákokat? Lehetséges egyáltalán átadni számukra az említett élményt?*

– Valamelyest mindenképpen rá lehet őket erre hangolni. Mostanában a diák kifejezés helyett a nevelhető (educabil) használatos szakmai körökben, a gyerekek között pedig olyanokkal is találkozom, akik nem nevelhetőek. Nem tudnék egyértelműen válaszolni arra, hogy miként lehetne ezt a helyzetet kezelni. Egy általam igen kedvelt szállóige szerint az oktatás szerepe: előidézni azt a legnagyobb fokú neurózist, amit az egyén még összeroppanás nélkül kibír. Ebben a mai diák nem vesz részt szívesen. A mai, eléggé elterjedt szemlélet szerint az iskola a szolgáltató egység

embereket kényszerítünk iskolapadba, akik nem arra születtek, hogy nevelhettek, bizonyos szint fölött fejleszthetők legyenek – olyan ez, mintha fából akaránk vaskarikát csinálni. A társadalom szeretne mindenből tanult felnőttet nevelni, globálisan többet kipróbálni belőle, mint amennyit valójában a természet beleoltott. Hajlamosak vagyunk elfelejteni, hogy a tudományokban nincs demokrácia. Nos, annak, hogy valaki matematikából nem felel meg az épp aktuális követelményeknek, számos oka lehet. Mindig igyekeztem ezeket feltárni, segíteni a felzárkózásban. Volt olyan diák, akinek sikerült, volt, akinek nem, és ennek függvényében akadt, akit eltanácsoltam a szakosztályból vagy az iskolából, olyan is akadt, aki osztályt ismétel. De ettől még egyik ilyen diák sem vált számomra értéktelenebb emberré. Sajnos, ezt a jelenséget nem természetes lemorzsolódásnak tekintik, hanem pedagógiai kudarcnak. Rengeteg kritika ért emiatt, viszont saját lelkiismeretem kérdése, mennyit tettem azért, hogy a gyermekeket ebből az állapotból kimozdítsam. Adott osztályközösségben mindig felmérem, hogy kikkel állok szemben, és mindent elkövetek azért, hogy a diákok eleget tehessenek az előírt követelményeknek.

– *Hogyan tekint a matematikára mint tudományra?*

– Azt hiszem, hogy sok embernek okoz meglepetést azzal, ha azt mondom: különösebben nem gondolkoztam ezen. Mindig is szerettem ezzel foglalkozni, és minél többet tanultam, egyre nyilvánvalóbbá vált, hogy milyen keveset tudok belőle. Véleményem szerint a matematikában az a jó, hogy van, ennek okát pedig nem kell firtatni. Mivel kevesen foglalkoznak vele, sokan úgy gondolják, hogy nem hétköznapi, holott mindannyian találkozunk vele nap mint nap, kérdés, hogy ezt észrevesszük-e. A matematikai gondolkodás semmiképp nem feladatok, hanem problémahelyzetek megoldásáról szól, ez utóbbiak pedig mindenki életében akadnak.

– *Osztályfőnökként mit tekint feladának, céljának?*

– Elsősorban azt szeretném, hogy a diákjaim bízzanak bennem, emellett szeretnék nekik megmutatni és átadni számomra fontos értékeket. Ezért próbálok például megszerettetni velük

Tamási Csaba 1967. június 15-én született Segesváron. Az általános iskolát Héjjasfalván végezte, a középiskolát a segesvári 2-es számú Ipari Szakközépiskolában (ma Mircea Eliade Gimnázium). 1990-ben végzett a kolozsvári Babeş-Bolyai Tudományegyetem matematika karán. Egy évet tanított a gyergyószentmiklósi Salamon Ernő Gimnáziumban, majd a csíkszeredai Márton Áron Gimnáziumhoz került, ahol 1991-től oktat. Alapító tagja a SimpleX Egyesületnek (www.simplexportal.ro), melynek keretében tehetséggondozással, kíváncsiságvezérelt matematikatanítással is foglalkozik.

a természetet, emellett beszélgetünk művészetekről – kifejezetten emberi és nem szakmai módon. Minderre, sajnos, nem elég heti egy osztályfőnöki óra, amely újabban a tantervben sem szerepel. A mai fiatalok kevésbé tudnak egymásra figyelni, így nagy szükségük van arra, hogy figyelmeztessük őket az együttműködés fontosságára. Szeretnék a négy év alatt közösséget teremteni az osztályon belül.

– *Változott a tanári pályához való hozzáállása, amióta a gyerekei is iskoláskorúak?*

– Természetesen. Rajtuk látom leginkább, hogy melyek a problémáik, milyen nehézségekkel küzdenek az iskolában. Ezeket a tapasztalatokat beépítem mindennapi munkámba. Gyakran kérek tőlük tanácsot, rajtuk kísérletezem, főleg módszertani ötleteimet gyakorolom rajtuk. Segítőim és néha vehemens kritikusaik is egyben.

– *Elsősorban milyen téren jelentkeztek a generációk közötti különbségek eddigi oktatói pályája során?*

– Az előbb említettem a passzivitást, amelyet a jelenlegi oktatási rendszer rovására írnék, hisz úgy gondolom, az ember tulajdonképpen kíváncsinak születik. 15–20 éve még nagyon sok érdeklődő tanulóval találkoztam. Rengeteg kérdéssel szembesítettek, amelyek eleinte kizárólag a matematikához kapcsolódtak, később azonban – látva, hogy a különböző területekhez kapcsolódó jelenségek nagyban összefüggnek – a legváltozatosabb témákban tettek fel kérdéseket. Egyszerűen kíváncsiak mertek lenni önmaguk határait, miközben próbálgatták a tudásomat, tesztelték, hogy mennyit látok, tudok a világról. Mostanában kevesebben kérdeznek és ritkábban. Ezt azzal magyarázhatom, hogy kérdéseikre most már az interneten keresik a választ, és ez jó, ha hatékonyan és célratorően használják. De látom a negatív hatását is, főleg a kisebb korosztálynál. Ők a túlzott szá-

mítógép-használat következtében nem játszanak eleget és eléggé változatosan, így nem alakul ki a kézügyességük, nem érzik az anyagokat, illetve nem látják a formákat. Ennek következtében elvonttá válik mindaz, aminek hétköznapiak kellene maradnia, a fiatal generáció egy részéből a gyakorlatiasság hiányzik. Ugyanakkor megváltozott a diákok iskolába és tanárba vetett hite. Gyakrabban látom, hogy kételkednek abban, amit mondok, még akkor is, ha az nem szakmai vonatkozású. Saját gyerekeim is kételyeket fogalmaznak meg a tanárokkal, az iskolával kapcsolatban. Nem emlékszem, hogy diákkoromban tanárainkat a jó és rossz kategóriákba próbáltuk sorolni, igazságos, illetve igazságtalan oktatókról beszélünk volna. Egyébként kiváló tanáraim voltak, akik rávettek arra, hogy megtanuljak tanulni. Szép szóval vagy éppen kényszerrel, de ráneveltek arra, hogy dolgozzam. Utólag, egyetem éveim során döbbsenem rá ennek következményeire: a középiskolából hozott „tudásom” ellenére információfeldolgozás terén sokkal hatékonyabbnak bizonyultam, mint néhány, neves iskolából érkezett társam.

– *El tudná képzelni, hogy mással foglalkozzon?*

– Sok mindent tudnék ezenkívül szakmaként választani. Gyerekkoromban erdőszmérnök szerettem volna lenni, Brassóban volt azonban az egyetlen ilyen szakképesítést nyújtó egyetem, ha pedig nem jutottál be, kötelees voltál hosszú ideig katonáskodni, így lebeszéltek róla. Ennek ellenére úgy gondoltam, hogy ha még egyszer újrakezdhetném, akkor is tanár lennék. Úgy érzem, hogy a diákoktól sokkal többet kaptam, mint amennyit én nyújthattam nekik – elsősorban szeretetet.

KÖRÖSSY ANDREA

A t Jósika Miklós E

Az iskola területét az 1670-es években Apafi Mihály erdélyi fejedelem adományozta a református egyháznak, ahol már akkor iskola működött. Az 1922-es évben az egyház elkezdte egy újabb iskolaépület építését egy másik saját telken. Ezt az épületet Piros Iskola néven ismerik a helybeliek, ahol 1959-ig zajlott a magyar tantervű oktatás középiskolai szinten, amikor a magyar iskolát beolvasztották a román iskolába. Az önálló magyar tantervű iskola újraalapításának ügyét a tordai Petőfi Társaság és a helyi RMDSZ vezetősége már 10 éve fölvetette, sajnos, akkor, az ellenérvekre hallgatva, a kezdeményezés abbamaradt. Három éve azonban újra megfogalmazódott az újraalakítás gondolata, az Ótordai Református Templomban megszervezett szülői fórumon kb. 175 szülő

ordai lméleti Líceum

jelenlétében döntés született az önálló magyar nyelvű iskola ügyében. 2006. május 21-én néma felvonulásra került sor kb. 700 résztvevővel, és a kezdeményezés vezetői írásban nyújtották át a helyi magyar közösség kérését a városi önkormányzat képviselőinek. 2007. december 14-én az oktatásügyi miniszter aláírta a Liceul Teoretic Jósika Miklós Elméleti Líceum újraindításáról szóló rendeletet. A 2008 szeptemberében újrainduló iskolát valójában a szülői és pedagógusi közösség határtalan összefogása és akarateroje, megfeszített fizikai munkája tette működőképpé. Iskolánkban a 2011–2012-es tanévben 340 diák tanul 17 osztályközösségbe tömörülve I. osztálytól 12.-ig. A középiskolai oktatás természettudományi és humán-filológiai szakképesítést nyújt diákjainknak.

FOTÓK • TÓTH ORSOLYA

2012. január

Példaképek – példás esetek?

Minden bizonnyal mindenkor jellemző a tizenéves korosztályra – hogy az iskolai „rendfokozatban” is megjelöljem a helyüket: immár a gimnazistákra – egyfajta érdektelenség. (Ki)útkeresésnek sem mondanám, mert mintha egyre később merülne fel a „mi lennél/lennék?” kérdése, egyre inkább kitolódik a nagyvonalúan továbbra is pályaválasztás-

már elkerülhetetlenné válik, addig is egyfajta kamaszkori, érdektelenséggel vegyes semmittevés szegélyezi az iskolai és iskolán kívüli mindennapokat.

Szokásom – nem tudom, hogy jó-e vagy rossz – saját példámból kiindulni, és talán gyengességem is saját tapasztalataimhoz mérni értékeléseimet, ezért innen adódhat a következtetés, hogy most

és érdeklődést pótol a képernyő, meg amit azon keresztül gombnyomásra meg lehet jeleníteni, de ezzel egyidőben leszűkült a belső világunk. Már nem szükséges lépésről lépésre, megalapozott tanulással, utánajárással, kitartó érdeklődéssel eljutni egy adott szintre, mert úgymond a virtuális gyakorlatban egyből feljebb léphetünk. Megteremtődött a tudás látszata, amelyre nem kell már különösebben sok időt, fáradságot és főleg olvasást, könyvlapozgatást szentelni. És ezzel együtt válik értéktelenné sok minden, amire régen alapozhattunk és építhettünk, valahol eltávolodott egymástól a munka és az eredmény. Ma már a tanulás, de még a tudás sem jelent feltétlenül sikerességet, pláne nem anyagiak terén. Megmaradt bennem egy középiskolás – kicsit ugyan vicces, de mégis komoly – kérdése: mi lennél szívesebben, tanulatlanul gazdag, vagy iskolázott ugyan, de szegény? És a „helyes” választás alátámasztására jöttek a példák is gyengén tanuló ismerős gyerekekről ügyeskedő (vagyis seftes) szülőkkel, nagy házzal, sok kocsival, külföldi nyaralásokkal, na és persze az örökös tévés „sztárolások”, ahol a sikeres ember mindég a pénzes ember, általában különösebb iskolai végzettség nélkül. Nemigen tudtam közeli példákkal ellensúlyozni a felvetést, hogy igenis fontos a tanulás, hasznos a tudás az érvényesüléshez, sikerhez, egyáltalán a megélhetéshez. Mert a mai valóság legtöbbször ellentmond ennek, mert lassan leépültek korábbi értékeink, mert a gyors előnyök és egyéni érdekek egyetlen céljává az anyagi javak halmozása révén elérhető boldogságot léptették elő. Mit lehetne „felkínálni” mindennek ellensúlyozására, milyen példaképpel vagy példás esettel lehetne helyes érdeklődés, megfelelő kiút felé irányítani az eltévedtnek tűnő tizenéveseket? Vagy egyáltalán mi a helyes és értékes az általunk átalakított mai világban? Azt mondják, az iskolai rendszernek ma már számos kapcsolatra kell épülnie: tanár, szülő, diák közös együttműködésére. Ennek a közösségnek talán sikerül helyére tenni az értékeket.

Fotó • TÓTH ORSOLYA

- „Már nem szükséges lépésről lépésre, megalapozott tanulással, utánajárással, kitartó érdeklődéssel eljutni egy adott szintre, mert úgymond a virtuális gyakorlatban egyből feljebb léphetünk.”

nak nevezett, igencsak fontos mozzanat a fiatalok pályakezdésénél. Mert szinte nem is választanak, hanem kizárások alapon elindulnak valamerre, egy adott irányba (területre), aszerint, hogy: miből nem álltak bukásra, mi tűnt emészthetőbb tantárgynak, hol nincs semmilyen megmértetés, mennyi a meghirdetett helyek száma, hova megy a barát, vagy mit sejtet az intézmény sokszor nagyon általános, illetve semmitmondó megnevezése. Természetesen más szempontok is léteznek: a szülők szakmakövetése, a (jó értelemben vett) megrögzött érdeklődés valami iránt, adott területen tehetség, vagy ami most már egyre inkább mérvadó – melyik szakmában lehet(ne) könnyebben, illetve biztosabban elhelyezkedni, és természetesen minél jobban és könnyebben pénzt keresni. Talán ez utóbbi megfontolás uralja mindinkább az elhatározást akkor, amikor ez

még a gyakorlati dolgok is eltérőek, mint „annakidején”. Egykor nem sokat adtunk az úgynevezett műhelyórákra, de mostani teljes hiányuk ezért éreztetheti az akkoriak hasznosságát: megtanítottak tűt-cérnát vagy fonalat használni, egy háztartásban elkerülhetetlenül szükséges kéziszerszámokat kezelni, kisebb javításokkal tisztában lenni, és sok hasonló (kezünket-figyelmünket igénybe vevő) apróságot, amelyeket nem lehet a hétköznapiakból kizárni vagy állandóan másokra áthárítani. Persze, lehet azon vitázni, hogy az elmúlt két évtized hatalmas műszaki fejlődése után mi szükség lenne mindezekre, hiszen ma már számítógépes rendszerekhez és programokhoz kell érteni – ez valóban igaz, de ennek ellenére az érdektelenség is nagyobb lett, minden iránt. Megnyílt a nagyvilág, a számítógépek és internet segítségével szinte minden elérhetővé vált, tudást

ÚJVÁRI ILDIKÓ

Habkönnyű teher

Ismerős anyuka kérdezett rám egy alkalommal: mit csinálunk mi „ott, az iskolában” a gyermekével. Hirtelen nem ugrott be a leánykával kapcsolatban semmiféle különleges esemény, átfuttattam az elmúlt napokat, de találat így sem volt. Értetlenkedve ráztam a fejem, ő pedig megtoldotta kérdését egyféle magyarázattal: az elkényeztetett, egyszem gyermekemmel. Komoly arckifejezésére rácáfol a hangjában megbicsakló öröm, a mondat végére el is nevette magát, de én még így sem értettem, miről van szó. Biztosan valami diákcsíny, amiről nem tudok. Mosolyogva tártam szét a kezem, és mentségemre csak annyit mondtam, hogy nem tudok semmiről semmit. Pedig én vagyok a hibás, mondta vidáman az anyuka. Na tessék, ki tudja, mit mondtam, szokás szerint nem gondolva mindig végig a szavaimat... lássuk akkor pontosan, miről van szó. Az előző héten volt a szokásos havi felolvasódélután. Igen, válaszoltam, és szintén, szokás szerint minden simán ment. Hát épp ez az. Na ekkor végképp összezavarodtam, és titokban arra gondoltam, hogy az anyuka netán összetéveszt valamelyik kollégámmal. Utolsó próbálkozásként felajánlottam, hogy lépésről lépésre, szabatosan, világosan fejtsé fel a fonalat. Ő pedig követve „rendezői utasításaimat” belekezdett: szóval az elkényeztetett, egyszem leánykája. Aki aznap még iskolába sem ment, mert reggel fáj a feje és a torka. Kérte a mézes-citromos teáját és az ilyenkor mindig segítő tablettákat, odaadtam neki... Bocsánat, említettem, hogy elkényeztetett, én viszem neki ágyba a reggelit, majd úgyis rákényszeríti az élet, legalább amíg otthon van, addig dédelgessük. Dél előtt lustálkodott, de délben már felkelt, koradélután pedig öltözni kezdett. Döbbsentem kérdeztem, hová készül. Hát a suliba, mondta, felolvasás van. Igen, de betegem?! Anyukám drága, tudod, hogy én felelek a terem

„Aznap még iskolába sem ment, mert reggel fáj a feje és a torka. Kérte a mézes-citromos teáját és az ilyenkor mindig segítő tablettákat, odaadtam neki... Bocsánat, említettem, hogy elkényeztetett, én viszem neki ágyba a reggelit, majd úgyis rákényszeríti az élet, legalább amíg otthon van, addig dédelgessük.”

berendezésének a lebonyolításáért, sem a többiekkel, sem a tanárnőmmel szemben nem tehetem meg, hogy ne menjek. Ez az én feladatom. Különben sincs már semmi bajom. Mire bármit is mondhattam volna, már el is ment. Az én elkényeztetett, egyszem leánykám. Az ő feladata... Otthon mindentől megkíméljük, az iskolában meg rásóznak ilyesmit.

Nem haragudott, nem méltatlankodott az anyuka, csak furcsállta, hogy egyszem elkényeztetett leánykája elvállalt egy ilyen „terhet”. Ami minden hónapban megismétlődik.

Én ugyanis igyekeztem tisztázni, hogy senki nem szózott senkire semmit – a felelősség terhet, miszerint kezdéskor minden alkalommal legyen kész a terem, a felolvasás végén pedig rendezzék vissza eredeti állapotába – a leányka önként vállalta. És az anyukával való találkozáskor már három éve becsülettel mindig teljesítette is. Egyébként a be- és kirendezés levezésnylése mellett „munkaköri felada-

„És eszembe jutott még valami: nemcsak a példaszerű együttműködés, hanem a megelőlegezett bizalom is hozzájárult ahhoz, hogy az »egyszem elkényeztetett leányka«” ilyen habkönnyen vállára emelte ezt a terhet.”

ta” volt annak is a pontos nyilvántartása, hogy egy-egy alkalommal kik vállalták a délutáni visszajövet, illetve a teremrendezést, hogy félév végén megkaphassák a pluszmunkáért járó pontjaikat. Minderről tudott az anyuka, még egyszer-kétszer felemlgette, hogy az ő egyszem elkényeztetett leánykája, aki otthon soha semmit – aztán kellemes hangulatban elbúcsúztunk egymástól. Én ezután kezdtem elgondolkodni ezen az egész „teherviselésen”, mert őszintén szólva, amikor felajánlottam, hogy valaki vállalja el a havi felolvasások adminisztrálását, abszolút természetesen vettem, megmondtam, hogy egy-egy alkalommal a részvételért hány 0,25 értékű pluszpont jár, illetve a nyilvántartás-levezésnylés mennyit ér. És azt is az osztályra bízta, hogy a következő óráig döntsék el, ki legyen a felelős, ne a tanórát vesztegessük el a huzakodással. Másnap megmondták, hogy a szóban forgó leányka lesz a „karmester”, és ezzel el volt intézve. Tudták, hogy biztosan megkapják a pontokat, hisz addig is – ha netán bármilyen szívésségre kértem őket – a „nagykönyvbe” bekerültek a pluszok. Soha nem fordult elő, hogy utólag meggondoltam volna magam, hogy elfelejtem vagy visszalépek a plusz megadásától – nem véletlen, hogy ők is komolyan vették az – egyébként önként vállalt – többletfeladatot. És eszembe jutott még valami: nemcsak a példaszerű együttműködés, hanem a megelőlegezett bizalom is hozzájárult ahhoz, hogy az „egyszem elkényeztetett leányka” ilyen habkönnyen vállára emelte ezt a terhet. Az anyukának már nem akartam minderről külön beszélni, nem szerettem volna túlságosan didaktikusnak, kioktatónak tűnni. És ugyanemiat fejezem be most a történetet, mellőzve a fabulák kötelező tanulságlevonását – hisz lévén nagyon egyszerű a képlet, nyugodtan mellőzhetem a szájbarágást.

MOLNÁR JUDIT

A kiégés és a stressz a Kovászna megyei pedagógusok körében

A pedagógusoknak folyamatosan találkozniuk kell gyermekek és felnőttek sokféle érzelmi reakciójával, foglalkozniuk kell ezek eredetével, kihatásaival. Így fontos ismerniük azokat a tényezőket, amelyek segítik, illetve nehezítik a nevelési folyamatot, munkájukat, ugyanakkor tudniuk kell azt is, hogy miként lehet tudatosan leküzdeni ezeket a nehézségeket úgy, hogy eközben lelkileg, érzelmileg továbbra is működőképesek maradhassanak munkájuk és magánéletük színterén. Munkájukban nyilvánvalóan saját személyiségük a legfőbb munkaeszköz. Fontos, hogy tudjanak másokon segíteni, de ugyanilyen lényeges, hogy önmagukat is karban tudják tartani – ez tulajdonképpen egy-azon folyamat két oldala.

Túlterheltség, munkaköri feszültségek

Kisebb-nagyobb, erősebb-gyengébb stresszhatások mindenkit érnek, és ez alól a pedagógusok sem kivételek. Meglehetősen gazdag szakirodalom foglalkozik a pedagógusokat érő stresszel, illetve a stressz leküzdésének hatékony módszereivel, de sokan közülük nem tekintik reális problémának az egyes stresszhelyzeteket, és csak a kimerültség

Kutatás Kovászna megyében

A kiégés és a stressz előfordulását Kovászna megyei pedagógusok körében vizsgáltuk. A kutatás célja az oktatás és nevelés területén dolgozó pedagógusok lelki egészségét és kiégési veszélyeztetettségét befolyásoló tényezők vizsgálata, különös tekintettel a felmerülő betegségekre, a tanítási hely és lakóhely kapcsolatára. A kutatást a kézdivásárhelyi és környékbeli pedagógusok körében végeztük, eszköze egy önkitöltős kérdőív-csomag volt. 47 pedagógus válaszolt a kérdésekre 2011. január 31. és február 5. között. Az MBI-teszt (amelyet pedagógusok kiégésének vizsgálatára fejlesztettek ki – Maslach Burnout Inventory –, a Maslach kiégettségi kérdőív standardizált változata) szerkesztője szerint a kiégésszindróma specifikus egészségi kockázat: emocionális kimerültség, deperszonalizáció, a többi embertől és azok problémáitól való eltávolodás, valamint elégedetlenség, csökkent teljesítőképesség, teljesítményvesztés jellemzi.

A felmérés eredményeképpen kiderült, hogy a vizsgált Kovászna megyei pedagógusok „stresszorai” a következők: kollégákkal való konfliktus, az oktatásban dolgozók alacsony bérezése, a szülők közömbössége, a diákok passzivitása, a tanulói létszám csökkenése, a tanárok óraszámának emelkedése. Ugyanakkor az iskolák bezárása kihat a nevelés, oktatás területén dolgozó szakemberek érintettségére, leterheltségére.

A kiégés veszélye

Közismert, hogy „az emberekkel foglalkozó szakmák” magukban hordozzák a kiégési szindróma veszélyét. Kiégésközel állapotban az egyébként motivált, érzelemgazdag személyiség telítődik azokkal a problémákkal, amelyekkel naponta találkozik. A kimerülés jelentkezhethet testi, szellemi és érzelmi területen, megnyilvánulhat szomatikus, magatartásbeli, érzelmi és mentális tünetekben. A lelki-fizikai megterhelés, illetve az ezzel való megküzdés hiánya a pszichoszomatikus tünetek megjelenéséhez, alvászavarokhoz, krónikus fáradtságérzéshez, kóros mértékű koffein-, nikotin-, alkohol- és gyógyszergyűjtősséghez, szorongáshoz, depresszióhoz, teljesítménycsökkenéshez, valamint szakmai és önértékelési problémákhoz vezethet. A burnout (kiégési) tünetegyüttes kialakulásában nagy jelentőségűnek tűnik a mintegy előfeltételnek tekinthető depresszív személyiségstruktúra, amely az emocionális túlterheltséggel, a visszacsatolás hiányával, a kollegiális kapcsolatok lazulásával együtt vezet a kiégéshez.

A kiégés lassan kialakuló folyamat végeredménye, melyben kulcsszerepet játszik az a stressz, amely a munkavégzést kíséri és amely a munkakörülmények következménye. Ebben a folyamatban a pedagógusok jelentős munkahelyi stresszterheltségnek vannak kitéve, így a kiégés előfordulása várhatóan magas a körükben. Mindezek ellenére a pedagógusok kiégésének gyakoriságáról a mi vidékünkön átfogó felmérés eddig még nem született.

Általánosságban elmondható, hogy a kiégés gyakori jelenség, ezt bizonyítják azok a nagyon hasonló eredmények, amelyekre a különböző országokban jutottak a kutatók. Az amerikai pedagógusok körében ez az arány 22%, Hollandiában pedig 20%. Romániában nagy mintára kiterjedő keresztmetszeti vizsgálati

- Kiégésközel állapotban az egyébként motivált, érzelemgazdag személyiség telítődik azokkal a problémákkal, amelyekkel naponta találkozik.

utolsó fázisában kezdenek el eszközöket keresni a feszültség oldására. Köztudott, hogy a gyerekekkel és szüleikkel való együttműködés stresszel telített a mindennapokban. A túl sok stresszhatás rontja az ítélőképességet, testi és lelki betegséget okozhat, és lehetetlenné teszi a stresszor (a feszültség okozója) leküzdését.

A túlterheltség, a bürokratikus papírmunka, a nem támogató környezet, a korlátozott előrelépési lehetőségek, az alulfizettség mind olyan munkaköri stresszt előidéző tényezők, melyek pszichológiai rendellenességek kialakulását okozhatják. A munkával kapcsolatos stresszorokra adott reakciók a személyiségtől, annak „szilárdságától”, az egészségi állapottól, a korábbi stressztapasztalatoktól és a leküzdés eszközeitől függnek.

adatok egyelőre nincsenek. A felmérésünkből kiderül, hogy a pedagógusok gyakran keresik önmagukban a hibát. Úgy érzik, hogy a tanulók jobban teljesíthetnének, ha ők képzettebbek lennének és több eszköz állna rendelkezésükre, hogy megszabaduljanak a tanterv és nevelési terv szorításától. Néha úgy érzik, a társadalom elvárja tőlük, hogy egyetlen gyermek se maradjon le, s egyedül ők azok, akik fogják a gyerekek kezét. Ez az elvárás nagy kihívást jelent számukra.

A kiégés ronthatja a tanítók, tanárok általános pszichikai állapotát, ami a munkateljesítmény romlásához, a hiányzások számának növekedéséhez, pályaelhagyáshoz, a munkahelyi megelégedettség és az oktatás, nevelés színvonalának csökkenéséhez vezethet.

Nemtől, kortól független kimerültség

Vizsgálatunkból kiderült, hogy nemtől, kortól, pályán eltöltött időtől függetlenül jelentkezhet a probléma. Minél kiégettebb valaki, annál kevésbé találja érdekesnek a munkáját, annál kevesebb önállóságot él meg a munkájával kapcsolatban, annál elégedetlenebb a szakmai támogatottsággal és az elismeréssel. Az anyagi elismerésnél sokkal fontosabb a társak, a vezetőiség elismerése.

Véleményünk szerint az elszigetelődés, az információhiány, a szórakozási lehetőségek alacsony száma miatt magasabb a falun tanítók burnout veszélye. A vizsgálat azt bizonyítja, hogy ez a feltevés csak a deperszonalizáció és a teljesítményvesztés esetében igaz, és ott sem mutatható ki szignifikánsan. Az emocionális kimerülés terén a városi

Fotó: MIHÁLY LÁSZLÓ

- A kiégés ronthatja a tanítók, tanárok általános pszichikai állapotát, ami a munkateljesítmény romlásához, csökkenéséhez vezethet

iskolákban tanító pedagógusoknál kaptunk magasabb értéket. Úgy gondoltuk, hogy a városi pedagógusok stresszérzete összefüggésben állhat azzal, hogy jelentős részükhöz képtelen megfelelni azoknak a követelményeknek, elvárásoknak és igényeknek, amelyeket velük szemben a társadalom, az iskolavezetés, a szülők és a tanulók támasztanak.

A *Mi jelent stresszt a pedagógusoknak* kérdőív elemzésekor kiderült, hogy a három legmeghatározóbb stresszforrást a kollégákkal, a szülőkkel és a tanulókkal való konfliktusok jelentik. A kollégákkal kialakuló konfliktusok jelenléte természetes. Akkor van probléma, ha a valós konfliktus a felszín alatt marad, ily módon rontja a légkört, vagy ha nyilvánulódik ugyan, de a heves kitörések, megnyilvánulások kimerülnek indulatos veszekedésekben vagy ha a vezető funkcióban lévők nem vállalják a konfliktust.

A szülőkkel való konfliktushelyzetek többnyire abból adódnak, hogy a pedagógusok ugyanahhoz a gyerekekhez másképpen viszonyulnak, mint a szülők. Ezen konfliktusok kezelését az is nehezíti, hogy nincsenek letisztázva az iskola és az otthonok kompetenciájának határai.

Csoportszinten a legnagyobb stresszt az *összetartás hiánya, rossz munkahelyi légkör, jó pedagógus-igazgatókapcsolat hiánya, kommunikációs zavarok, információhiány* jelenti. Ezek mind megnehezítik a munkavégzést és a csoportcélok elérését. Intézményi

szinten kevés lehetősége van a pedagógusoknak *részt venni a döntésekben*. A felesleges vezetési stílusa, az ellenőrzési rendszerek „ad hoc” volta szintén a stressz forrása lehet.

A csoporttámogatás mértéke és annak feszültségoldó ereje, a kapcsolati háló szélessége és mélysége jelentősen befolyásolja az egyének megküzdési potenciálját, a csoporthoz tartozás segíti a pedagógusokat a problémáik feldolgozásában és a stresszérzet csökkentésében eredményezheti. (A megkérdezettek 31% tagja a felsoroltak valamelyikének: kórus, kertbarátok köre, játszóház, kulturális egyesület, sport-, tornacsoporthoz.)

Köztudott, hogy számos európai uniós országban bevett gyakorlat, hogy a pedagógusok hétévente egy szabad, ám fizetéssel járó évet kapnak. Ezt az időt a fizikai, mentális, emocionális regenerálódásra, feltöltődésre használhatják ki, azonban ez a megoldás nem csupán a tanügyben, de Romániában minden területen utópiának tűnik.

Emocionális kimerültség azt értjük, ha valaki már a munka gondolatától is fáradt, reggeltől estig, éjjel és nappal krónikusan kimerült. Jellemzői: alvászavarok, álmatlanság, nagyobb hajlam a megbetegedésre, diffúz testi panaszok és csökkent szexuális érdeklődés. **A deperszonalizáció = dehumanizáció** negatív, cinikus beállítódást jelent a kollégákkal szemben, negatív érzelmeket a diákokkal szemben, bűntudatot, a társadalmi kontaktusok beszűkülését, hátrító magatartást, a munkának a legszükségesebbre való korlátozását. Fontos aspektus a teljesítménnyel való elégedetlenség, a **csökkent teljesítőképesség**. A sikertelenség és tehetetlenség megélése, hiányzó elismerés, hiányos visszajelzés, elégtelenségérzés, krónikus túlterheltség.

SZABÓ KATALIN
tanítónő,
PhD-hallgató

DR. SZABÓ BÉLA
szociológus

A szórványvidéki óvoda, iskola dilemmái

Megtörténhet, hogy akadékoskodom vagy nem látom tisztán az elképzelést, mégis úgy érzem, nem hiába aggódok az iskolába készülő kisóvodásaim sorsa miatt. A szórványban nem olyan egyszerű megoldani a nulladik osztálycsoport beiktatását, hiszen amúgy is állandó probléma, hogy a kevés létszámmal működő osztályokat összevonják, párhuzamos osztályokat alakítanak ki, és ezáltal sok szülőt sodornak azon döntés felé, hogy a gyermeket átvigyük román tagozatra, ahol homogén osztályok működnek. Nem látom tisztán, hogyan fognak az én értelmes, játszani vágyó kisóvodásaim tevékenykedni ott, az amúgy is összevont osztályban, az osztályteremnek abban a bizonyos „speciálisan” kialakított sarkában, ahol amíg a nagyokkal a komoly iskolai óra folyik, a kicsi nem püsszeghet, hogy ne zavarja a többieket, vagy éppen ezért lesz egész nap arra kényszerítve, hogy rajzolgasson, könyvet lapozgasson a sok szép játék, a válogatott zenehallgatás helyett, a változatos óvodai program megszokott élményei nélkül, „nagyos” környezetben? Lehet, hogy túlzásnak tűnik, de úgy érzem, ezeknek a gyermekeknek megcsönkítják a gyermekkorát, elveszik tőlük az utolsó lehetőséget, hogy szabadon szárnyaljon a képzeletük és a jókedvük, olyan helyzetbe kényszerítik, hogy vagy megszeretik az iskolát, vagy nem, és kétkem, hogy igazán jól érzik majd magukat. Amíg csak találgatunk és évtizedekig kísérletezünk generációkon, kevesebb jót teszünk, mint akarnánk. Ez a gond nemcsak a szórványvidéki iskolákban merül fel, hanem azokban a falusi iskolákban is, ahol alacsony a létszám, és ahol egyébként is gond, hogy összevont osztályok vannak. Nagyon remélem, lesz átgondolt program, lehetőség és megoldás, hogy kicsinyeink nevelésén ne essék csorba, s valóban örömmel lépjenek át az „igazi” iskolába.

KUN KRIZA ILONA
vajdahunyadi óvónő

Hogyan teremthető meg a megfelelő tanulási légkör az osztályban?

Nagyon sokunkat foglalkoztat manapság, hogyan érhetünk el eredményeket a tanulás-tanítás terén, hogyan próbálhatnánk meg teljesen bevonni diákjainkat a tanulási folyamatba. Ezt nagyon sok tényező befolyásolja, itt most inkább a megfelelő légkör témáját járnam körül. Mit jelent a megfelelő tanulási légkör, hogyan érhetünk el eredményeket e téren, miért fontos ez? Először is az optimális környezet, jó hangulat a pedagógustól, diáktól, szülőtől, iskolavezetőségtől is függ. Bármilyen problémát, helyzetet másként értékel a pedagógus, más szempontból a szülő, a diák és az iskola vezetősége. Ezért nagyon fontos a gyerekek érdekeinek szempontjából, hogy már az elején rögzítsük együtt a szabályokat, elvárásokat, mindkét részről. Ez a gyerekek felelősségtudatát erősíti, mert tudják, hogy tetteik milyen következményekkel járhatnak. A diák-tanár, tanár-tanár közötti kommunikációnak is óriási szerepe van abban, hogy a gyerek jól érezze magát az osztályban, a közösségben. Meg kell hallgatni a tanuló véleményét, hiszen van neki, és sok esetben bölcsőbb, mint a felnőtt. Abban a közösségben viszont, ahol a kollegák nem tudnak kommunikálni, közös nevezőre jutni, ott a gyerekektől sem várhatják el a szabályok betartását. Tehát együttesen lehet megfelelő hátteret teremteni az eredményes tanuláshoz. Kohn mondta, csak akkor várhatjuk, hogy a diákok aktívan részt vegyenek az órán, ha ők is részesei az órának, ha van véleményük, és el is mondhatják azt. Szerinte ezt csak megtervezéssel, órászervezéssel érheti el az a tanár, aki nem a diákért, hanem a diákkal dolgozik. Ennek következtében kétféle tanártípus van. Az egyik, aki feladatának az anyag megtanítását tartja, de nem vonja be a tanulás-tanítási folyamatba, nem aktivizálja a gyerekeket, csak leadó. Ez frusztrációt szül a diákokkal való kapcsolatában, nincs egy hullámhosszon a gyerekekkel, következképpen eredményeik sem olyan jók. A másik típus ugyanazon a frekvencián dolgozik, mint a gyerekek, bevonja őket a tanulási-tanítási folyamatba, konkrét feladatokat ad, megfelelő, pontos kérdésekkel vezeti rá az új

ismeretre. Deci és Stevens három alapszükségletet fogalmazott meg ahhoz, hogy a gyerek jól érezze magát az osztályban. Az első az autonómia, az autonóm környezet, ahol a gyerek önmagától rájöhet valamire, saját döntést hozhat. Az az igazi, ha a tanár nemcsak utasít, és a gyerek végrehajtja, hanem lehetőséget biztosít a probléma megoldására, ezáltal nem az oktatás, hanem a tanulás számára teremti optimális helyzetet. A második fontos tényező a kapcsolat, a tanár–diák közötti viszony, amelynek jónak, bensőségesnek kell lennie. A pedagógusnak jól kell ismernie tanítványait ahhoz, hogy kezelni tudja őket. Három dologra kell figyelnie: a megfelelő szabadságra, az egymáshoz való viszonyulásra, és az osztálynak mint csoportnak a működésére. Talán ez a legfontosabb a megfelelő légkör kialakításában. Bizonyított, hogy a motiváció, eredményesség, minőség ott megfelelő, ahol a kényszer minimális, és ahol a bizalom, törődés pedig maximális. A muszájközösség pedig ott válik önként vállalt közösséggé, ahol a gyerek az lehet, aki: önmaga, ahol elfogadják és szeretik. Itt a tanulás iránti vágy is megnövekedik, és az eredmények is jobbak lesznek. A harmadik tényező – Kohn szerint – a kompetencia. Egy gyereknek tudnia kell, hogy ő kompetens egy probléma megoldásában, képes valamit elvégezni. Ez az önbizalom növekedéséhez vezet. Itt is alapvető szabály az óra megszervezése, elengedhetetlen a direkt utasítás, jól feltett kérdések, együttműködés vagy a feladatok csoportban való elvégzése, többféle megoldási módszer biztosítása, amelyek motiválják a munkavégzést. Eredményes tanulást akkor érhetünk el, ha arra törekszünk, hogy megfelelő légkört biztosítsunk, ahol a gyerek jól érzi magát, ahol megtapasztalja, hogy szeretik, értékelik önmagáért, és ahol nem az elvégzett munka mennyisége, hanem annak a minősége az alapvető szempont, figyelembe véve a diák egyéni képességeit.

VARGA GABRIELLA
a kolozsvári Református
Montessori Iskola tanítónője

A tanórán kívüli tevékenységek hatása a személyiség fejlődésében

A ma embere állandó robotolásban és időszükében él, hogy megszerezze magának s biztosítsa utódjának a tőle telhető legtöbbet és legjobbat, s közben egyre jobban elszigeteli magát a környezetétől. Felépítjük hatalmas házainkat, körül vesszük őket nagy falakkal, kapukkal, hogy se ki, se be ne

„A gyermekek legemlékezetesebb iskoláskorú élménye nem a sok matematika- vagy nyelvtani gyakorlat lesz, aminek fontossága vitathatatlan, hanem az együtt töltött, tanórán kívüli tevékenységek.”

láthasson senki, elzárjuk magunkat a körülöttünk levő emberektől, beleülünk kis fémdobozainkba, s egymás mellett elszáguldunk. Közömbösökké válunk egymás iránt, nem érdekel bennünket a másik ember bánata vagy öröme. Egyre kevesebbet kommunikálunk embertársainkkal, s ha beszélgetünk is, témáink felszínesek; filmekről, üzletekről, dolgokról, tevékenységeinkről mesélünk, de érzéseinket, érzelmeinket csak ritkán osztjuk meg. Nem nyílunk meg a másik ember előtt, „nem zavar a másik sorsa, nem érdekel”. Mit észlel ebből a gyermekünk? „Az egész gyermek olyan, mint egyetlen érzékszerv, minden hatásra reagál, amit emberek váltanak ki belőle. Hogy egészséges lesz-e vagy sem, attól függ, hogyan viselkednek a közelében” – vallja Rudolf Steiner. Hiszem azt, hogy életünkben semmi sem történik véletlenül, hogy mindennek oka s célja van. Mikor megszülettünk, feladatot kaptunk, s életünk során ezt a feladatot kell a tőlünk telhető legteljesebben elvégeznünk. Minden embernek, aki gyermekkel foglalkozik, nem egyszerűen munkája, hanem hivatása kell legyen a gyermeknevelés.

Nekünk, pedagógusoknak, hatalmas feladatunk van, mert „minden gyermekkel újraszületik a világ”, és tőlünk függ, hogy milyen nemzedéket nevelünk. Nem vehetjük munkánkat félvállról, nemcsak tudományt, de értékeket is közvetítenünk kell tanulóink felé.

Biztos vagyok abban, hogy a gyermekek legemlékezetesebb iskoláskorú élménye nem a sok matematika- vagy nyelvtani gyakorlat lesz, aminek fontossága vitathatatlan, hanem az együtt töltött, tanórán kívüli tevékenységek. Ezért az kell legyen a célunk, hogy élménnyé változtassuk tanulóink számára az iskolát, s úgy gondolom, hogy ennek megvalósulását a tanítási órán kívüli tevékenységekkel érhetjük el a legjobban.

A mai szülők többsége számára iskolaválasztásakor az egyik leglényegesebb kérdés, hogy az adott iskolában működik-e hosszabbított program? A modern szülő csak „esti szülő”, ugyanis reggel fogja a gyermeket s elhelyezi az iskolában, mint a bőröndöt a csomagmegőrzőben. Délután utánamegy, kicsit beszélgetnek, majd a gyermek elfoglalja helyét a tévé vagy számítógép előtt, és bámulja a zajládát. A televízió „egyre fontosabb része a gyermekek életének, akik – az alvást leszámítva – minden egyéb napi aktivitásuknál hosszabb időt töltenek a képernyő előtt. Két-három éves korban már rendszeresen tévéznek, és mire ötévesek lesznek – és ettől kezdve egészen a középiskola befejezéséig – naponta átlagosan három-négy órájuk telik el a képeket sugárzó láda bűvöletében” – írja Ranschburg Jenő. Mi formálja akkor személyiségüket? – tevődik fel a kérdés. Felgyorsított világunkban gyakran túlbecsüljük magunkat, hamisan mérjük fel erőnket, s csodálkozva döbbenünk rá, hogy ha a napnak 48 órája lenne is, akkor sem tudnánk megfelelni a saját elvárásainknak. Biztosítjuk gyermekeink testi szükségleteit, ám sok esetben érzelmi szükségleteinek betöltésére nem is gondolunk.

Ilyen körülmények között a pedagógus feladata egyre nagyobb lesz. Az iskola a gyermek második otthona, a tanítónő pedig a második anyuka, neki olyan támpillérnek kell lennie a gyermek életében, akihez bármikor fordulhat, akiben bizalma van, akivel megoszthatja gondjait, kétélyeit, vívódásait. Olyan ingergazdag környezetet kell biztosítanunk tanítványaink számára, amely elengedhetetlen a személyiségük egészséges fejlődéséhez. Érdeklődő, nyitott, derűs, kiegyensúlyozott személyeket kell formálnunk. Nagy munka ez, de megéri a fáradságot, mert „Mindenki valamiképpen más, mint embertársa. Egyszeri, egyedi és megismételhetetlen” – mondja

„A pedagógus feladata egyre nagyobb lesz. Az iskola a gyermek második otthona, a tanítónő pedig a második anyuka, neki olyan támpillérnek kell lennie a gyermek életében, akihez bármikor fordulhat, akiben bizalma van.”

Stöckert Károlyné. Éppen ezért, mivel nincs két egyforma ember, és nincs egységes „recept”, amelyet alkalmazhatnánk a jellemük formálására, tartom elhanyagolhatatlannak a tanórán kívüli tevékenységek mindegyikét. Szerintem ezek sorának csak a tanító tenni akarása és kreativitása szab határt.

Meggyőződése, hogy a tanórán kívüli tevékenységek által szorosabb lesz a kötelék tanító és tanuló között, s ezáltal munkánk során jobb eredményeket érhetünk el.

HALÁSZ TERÉZ MÓNICA
a belényesi

Nicolae Popoviciu Általános Iskola tanítónője

Kárpát-medencei versszeánsznak adott otthont Szatmárnémeti

Újra megszervezték a Gellért Sándor szavalóversenyt

Versszeretők érkeztek december elején Szatmárnémetibe, ugyanis ismét megszervezték a komoly múltú visszatekintő Gellért Sándor szavalóversenyt. A Kárpát-medence több pontjáról benevezett versenyzők nemcsak egymással vetélkedhettek, hanem tartalmas kulturális programon is részt vehettek.

Négyéves szünet után decemberben szervezték meg újra Szatmárnémetiben a Gellért Sándor vers- és prózamondó verseny Kárpát-medencei döntőjét, amelynek a városi filharmónia koncerterme adott otthont, házigazdája pedig Méhes Kati művésznő volt. A mikolai költő nevét viselő rangos esemény immár a tizenkilencek kiadásához érkezett, kezdeményezője pedig a szatmárnémeti Szent-Györgyi Albert Társaság volt. Az esemény egyediségét az adta, hogy

megyéből, Nagybányáról, valamint az Arad megyei Lippáról egy-egy versenyző hozta magával kedvenc költeményeit. A szabályzat szerint a helyi szakaszok nyertesei nevezhettek a nemzetközi döntőbe, és mivel felső korhatárt nem szabtak meg, így a zömében középiskolás diákok között a 82 éves Asztalos Gábor is a zsűri elé állhatott.

A vers- és prózamondók produkcióit hattagú zsűri (András Gyula színművész, a Gellért-szavalóversenyek állandó zsűritagja, Lovas János magyartanár, Koscsó Marianna magyartanár, Lőrincz Ágnes színművész, Varga Sándor színész-újságíró, illetve Fischer Botond néprajzkutató-újságíró) értékelte. Az ítések véleménye szerint a versenyzők leggyakrabban hibája a nem testreszabott versválasztás volt, ugyanis a többségében tinédzserkorú versenyzők nem minden esetben tudták megfelelően visszaadni a komorabb hangvételű, mély érzéseket közvetítő költemények mondanivalóját, hangulatvilágát.

A megfelelő vers kiválasztása és a hozzáértő előadásmód végül az aranyosegerbegyi (Kolozs megye) Szabó Brigitta tehetségét dicsérte, aki a Gellért Sándor szavalóverseny nagydíját az egyik kortárs költő vidám hangulatú költeményének elmondásával érdemelte ki. Ő mindössze egyetlen ponttal előzte meg a második helyen végző Pál Pétert (Lendva, Szlovénia). A zsűri értékelésében elhangzott, a nyertes azzal győzte meg a közönséget és az ítéseket, hogy a verseny két fordulójában két különböző hangulatú költeményt adott elő teljesen hitelesen, megmutatva ezzel, mennyire sokszínű egyéniség, kitűnő szavaló. A nyertes Varró Dániel *Üzenet az olvasóknak* című versével aratott osztatlan sikert. Harmadik helyen Varga Döniz (Nagykanizsa, Magyarország) végzett, a közönségsvavazatok közül a legtöbbet pedig Vass Veronikának (Nagykanizsa) sikerült begyűjtenie. A verseny érdekessége, hogy a fellépők is díjazhatták egymás teljesítményét, így a nevezők kedvence Pál Péter lett.

A négy év után életre keltett vetélkedő ünnepélyes díjkiosztással zárult, ahol nemcsak az első három helyezett kapott jutalmat, hanem a különböző szervezetek és magánszemélyek támogatásának köszönhetően számos különdíj is gazdára talált. Csirák Csaba, a nagy múltú verseny egyik ötletgazdája, főszervezője visszaemlékezéséből kiderül, a Gellért Sándor szavalóverseny kitűnő ugródeszkának bizonyult, ugyanis a korábbi tinédzser-résztvevők közül ma már tizenhét neves színművészt jegyez a szakma. Amint Csirák megfogalmazta, a rendezvény-sorozat különlegessége, hogy a határon túli magyar irodalomra helyezi a hangsúlyt.

VÉGH BALÁZS

- „A négy év után életre keltett vetélkedő ünnepélyes díjkiosztással zárult, ahol nemcsak az első három helyezett kapott jutalmat, hanem a különböző szervezetek és magánszemélyek támogatásának köszönhetően számos különdíj is gazdára talált.”

a megmérettetés előestéjén a Szatmárnémeti Északi Színház Ács Alajos Stúdiótermében valamennyi résztvevő díjmentesen nézhette meg László Zita művésznő Nagy László verseiből összeállított *Hószakadás a szívre* című önálló estjét.

A hagyományokhoz híven a nevezők és az érdeklődők a verseny napján megkoszorúzták a verseny névadójának síremlékét, amely a szavalók zarándokhelyévé is vált. A szatmárnémeti vasúti pályaudvar melletti temetőben többek között a költő lánya, Gellért Ágnes mondott verset. A tizenkilencedik Gellért-szavalóverseny döntőjére Romániából, Magyarországról és Szlovéniából érkeztek versenyzők. Összesen huszonegy versenyző: a magyarországi Nagykanizsáról két, Szlovéniából három, Szatmár megyéből hat, Szilágymegyből hét, Kolozs

Újraindulhat a szakmunkásképzés

Három év szünet után újraindulhat a 2012/2013-as tanévtől a szakoktatás a romániai iskolákban. Hivatalosan ugyan nem szüntették meg azt, azonban 2009-ben már nem hagyták jóvá a beiskolázási számokat ezekre a szakokra.

Daniel Funeriu oktatási miniszter azonban már december elején ígéretet tett arra, hogy ez a következő tanévtől már másképp lesz, s a most nyolcadik osztályosok már szakmát is tanulhatnak kilencedik osztálytól. „Nem akarok politizálni, de hatalmas rosszat tettek az országnak, akik a szakiskolák megszüntetése mellett döntöttek, hiszen több ezer gyereket olyan útra küldtek, amely számukra nem járható. Egyetlen céllal: hogy lehetséges hallgatókkal töltsenek fel középszerű egyetemeket, amelyekben a diákokat csak fizetőképese embereknek tekintik. Biztosítom, hogy ezeket a pénzügyi érdekeket nem fogjuk a jövőben védelmezni, a szakoktatást pedig megerősítjük” – nyilatkozta a szaktárcavezető. Funeriu egyébként a tavalyi érettségi vizsga siralmas eredményeit is azzal indokolta, hogy olyan diákok végezték el a 12. osztályt, akiknek nem erre az útra kellett volna lépniük. „Gyilkos lépés volt a romániai oktatás számára a szakoktatás leértékelése” – szögezte le Funeriu, aki szerint a szakiskolák újraindítása az oktatás egészének is jót fog tenni.

A romániai szakoktatás mielőbbi visszaállítását sürgeti Bőjte Csaba ferenccs szerzetes is. Mint a közelmúltban a *Keresztalya* katolikus hetilapnak nyilatkozva elmondta, az általa gondozott gyermekeket nagyon sok esetben kényszerpályára szorítja a jelenlegi oktatási rendszer – szakiskolák hiányában valamennyien elvégzik az elméleti képzést nyújtó középiskolát, de mindenkit nem lehet egyetemre küldeni. Így aztán a fiatalok szakma nélkül kerülnek ki az iskolapadból, ami jelentősen megnehezíti számukra az elhelyezkedést. „A szakoktatás megszüntetése genocídiummal felérő bűntény” – foglalta össze véleményét a lapnak a szerzetes, aki ezzel a témával kapcsolatban a legerősebb jelzők használatától sem riad vissza. Csaba testvér ugyanis testközelből érzi a probléma súlyát: nem

akarja, hogy az intézetből kikerülő fiatalok elkallódjanak, a munkaerőpiacon viszont többnyire olyan szakembereket keresnek, akiknek a képzéséről senki sem gondoskodik.

A szakképesítést ugyanakkor később is meg lehet szerezni – emlékeztetett a munkaerő-elhelyező ügynökség vezetője, ők is szerveznek átképzéseket, továbbképzéseket. Akár néhány hónap

• **Hasznos képzés a láthatáron?** „Gyilkos lépés volt a romániai oktatás számára a szakoktatás leértékelése.”

Hasonlóképpen látja a helyzetet Kelemen Tibor, a Kovászna megyei munkaerő-elhelyező ügynökség vezetője is, aki lapunk megkeresésére szintén leszögezte, szakmaválasztáskor az is nagyon fontos, hogy mire van igénye a piacnak. „A szülő átlagban úgy gondolkodik, hogy ne kínlódjon a gyerek, ezért az elméleti képzés felé irányítja” – ecsetelte tapasztalatait a szakember. Szerinte éppen ezért az 5–8. osztályosok és szüleik körében tanácsadásra van szükség, hogy mindenki lássa, mire van igény. Ugyanakkor mentalitásváltás is szükséges Kelemen szerint, mivel „a diáknak nem kell szégyellnie azt, hogy ő szakiskolában tanul, nem pedig gimnáziumban”. Ellenkező esetben ugyanis érettségivel rendelkező, ám szakképzetlen munkaerő kerül a piacra, s sokszor fordul ugyanakkor tapasztalatai szerint az is elő, hogy a munkát kereső személy az egyetemet is elvégezte, s a munkaadó azt mondja, hogy túlképzett a munkakörhöz, amit be szeretne tölteni, ezért nem alkalmazza. Éppen ezért Kelemen is sürgeti a megszüntetett szakmunkásképzések újraindítását.

alatt is lehet diplomát szerezni, azonban sok esetben mégsem ez az igazi. Példaként azt hozta fel, hogy lehet valaki jó szakács olyan értelemben, hogy otthon vagy akár egy vendéglőben, ahol szakirányú végzettség nélkül gyakorolta már a szakmáját, s az alapfolyásokat jól alkalmazza, de a szó igazi értelmében már lehet, hogy soha nem lesz szakács, hiszen hiába főz jól, ha hiányzik a szükséges elmélyült tudása a szakterületről.

Kelemen Tibor egyébként arról is beszélt, hogy a gazdaság alakulásával sok szakma is átalakult. Régen a készruhágyártásban dolgozók szabtak-varrtak, szakemberek voltak, ma már a „nadrág-völgyként” is emlegetett Háromszéken amolyan munkásokká váltak a varrónők, akik nap mint nap ugyanazt az egy műveletet végzik, s tulajdonképpen ehhez semmiféle szakképesítésre nincsen szükségük, hanem egyszerűen néhány nap alatt beletanulnak.

BÁLINT ESZTER

Tudod? Nem? Pof!

Ismeretlenekkel autóztam. Útitársaim jóval fiatalabbak nálam, még a liceumi évekről beszélgetnek, és említenek egy tanárt, aki generációkat pofozott végig. Ez az ő módszere, mondják, bólogatnak mellé. – Engem is megpofozott, mondja a mellettem ülő fiatal, angyalszerű lány –, de meg is tanultam a fizikát. Hitetlenkedve nézek rá. – Te ezzel egyetértesz, te ezt módszernek tartod? Kitér a kérdésem elől. Az biztos, hogy megtanultam a fizikát és ma is tudom, feleli dacosan, és látom rajta, elszántan védi az elszenvedett pofonjait, elvégre ő szenvedte el, és még büszke is rá. – De meg is szeretted? – makacskodom –, és hasznodra is van? – Tudom, amit akkor, azzal a tanárral megtanultam, még ma is tudom, makacskodik vissza. – De te megpofoznál egy másik embert? – folytatam a meccset. – Háát, nem, vallja be kelletlenül. De látom rajta, haragszik rám. – Nem haragszom a tanáromra, semmi harag nem maradt bennem iránta. Szünetben odajött, és bocsánatot kért. Legalább tőlem bocsánatot kért, de már öreg, régóta nyugdíjas, és már többször voltak cirkuszosok amiatt, hogy pofozkodik.

Lassan kinyílik a pof előzményének története. Sorban szólította fel a diákokat, senki nem tudta a választ, amire a lányhoz ért, akkora volt benne az indulat, hogy csattant az ostor. Rosszallásomban egyedül maradok, egy másik útitársunk is közbekotyog, szinte áhítattal mondja, milyen jó körmösöket kaptak gyerekkorukban, szinte hiányoznak neki. Motyogok nekik valamit az emberi méltóságról, a szeretettel nevelésről, de érzem a falat közöttünk. Szavaim belevegynének a motorzúgásba, elmaradoznak az út szélén. Leszálok, elköszönünk egymástól, de továbbra is cipelem magammal a fal felőlemi részét. Nem értem. Futok végig a szálakon, amelyek visszavihetnek a lány pofhoz ragaszkodásának okához. A szülőtől átvett séma lenne, ami szerint nem halunk bele a pofba, sőt, néha nem árt egy jó verés? Székelyföldi iskoláról lévén szó, talán az életre nevelést láthatta mögő? Miért fontosabb számára az, hogy egy életre megtanulta a fizikát, és nem pedig az, hogy esetleg egy életre megszerethette volna? Miért védjük még mindig azt a felfogást, miszerint a két lábon szaladgáló lexikonok nevelése a cél, ahelyett, hogy az összefüggésekre hívnánk fel a figyelmet, a kevesebb információ rugalmasabb, a mindennapi életben alkalmazhatóbb felhasználására? Miféle mechanizmusok működnek bennünk, amikor normálisnak tartjuk a fizikai vagy verbális agressziót? Az iskolában a diák kiszolgáltatott a tanárnak, nagyon sok esetben nem tudja megvédeni magát, de miért nem szól közbe a tanári kar, a szülők? Tiszteletből a tanár kora iránt? Tiszteletből a kolléga iránt? A szülő megszokásból, mert, ha őt verték, s lám, micsoda embert faragtak belőle, akkor verjük az ő gyerekét is? Miért nehéz a határozottság és az agresszió között különbséget tenni? Mert ez szubjektív? Mert mindenkinek más a fájdalom- és türekszüzöbe? Lehet erre is fogni.

Azonban minden emberben van egy finomság, amit csak a szívvel lehet mérni, és ez a méltóság. És már a csecsemőnek is van méltósága. És a serdülőnek is, és az aggastyánnak is. Életkortól függetlenül meg lehet alázni egy emberi lényt. Ha szabadjára engedem az indulataimat olyan helyzetben,

amikor a másik tehetetlen velem szemben, és szóban vagy fizikailag bántalmazom a nekem kiszolgáltatottat, megalázok. Ehhez nem kell kutatásokat és felméréseket végezni. Elég, ha annak a szemébe nézek, akit felpofoztam. Kisfiam van, néha rácsaptam a kezére, fenekére. Ilyenkor soha nem az volt, hogy ő érdemelte volna meg pont ezt a fegyelmezést. Mindig lett volna más megoldás. Ilyenkor az indulat cselekedett bennem, és az, hogy megtehettem, mert ő védtelen volt velem szemben. Egy összekapásunkkor, amikor rákiabáltam, nem pedig határozottan raktam őt helyre a szülő-gyerek viszonyban, tehát rákiabáltam és túllöttem a célon, mert rögtön éreztem én is, ez már túl sok volt, keservesen sírva fakadt, és a tekintetében határozottan felismertem kisgyermek magam, egy ha-

sonló helyzetben. Rettenetesen szégyelltem magam, pont úgy, mint az én szüleim régen, abban a pár, hasonló helyzetben. Mert valóban én is emlékszem mind a mai napig arra a két pofonra, amit apámtól kaptam. És ő is emlékszik rájuk. De nem büszke erre és nem ezt tartotta a fő nevelési eszközének. Amikor határozott volt velünk és szigorú, akkor nem alázott meg, akkor csak a mércét emelte a magasba. Akkor valóban arra készítet-

fel, hogy a nehézségek bizony jönni fognak és ennek ellenére, ezekkel együtt is tudnunk kell majd élni. Ilyenkor soha nem volt indulatos. Amit pedig életművészetéből és életrevalóságából átadott nekünk, azt szeretetből tette és szeretettel, sok közös játékkal, kacagással, együtt eltöltött idővel. Hogy kellett-e nekem az a két pof? Simán meglettem volna nélkülük is. De arra talán jó volt, hogy mutassa számomra, számunkra az irányt, hogy erre ne.

A pofozkodás mentén gondolati battyogásomban ugyanoda lyukadtam ki végül, hogy nem értem, miért fogadják el, bólintanak rá a felnőttek arra, ha egy tanár pofozkodik? Miért a vállrándítás, és mellé a szinte közömbös megjegyzés, ez az ő szokása? Ha a szülő nem veri a gyerekét, miért engedi, hogy más ezt tegye vele? Miért bízik abban, hogy egy idegen jobban tudja, mitől gyarapodik lélekben és szellemben az, akit ő hordozott a szíve alatt, ő nemzett? Mi az, ami miatt hallgatunk akkor is, ha nem értünk egyet a módszerrel? Közöny, karakánság, elvek, félelem, szokás, a tekintély tisztelete bármilyen áron? Vagy netalán valami furcsa, számomra érthetetlen logika, hogy ha a gyerekbe már kiskorában belesulykoljuk azt, hogy az agresszió, a megalázás, a bántás, a rettegésben élés, a szorongás természetes érzések és reakciók, akkor felnőtt korában már nem fog ezekre érzékenyen reagálni és jobban fog boldogulni?

A kérdésen van a lényeg – mondta az a tanárom, akitől én a legtöbbet tanultam, pedig, tudtommal, soha életében nem pofozta a diákjait, csak a mérce elhelyezésében volt olyan ki-méletlen velünk szemben is pont, mint önmagával –, mert a válaszokkal mindig pórul járunk.

„Miért fontosabb számára az, hogy egy életre megtanulta a fizikát, és nem pedig az, hogy esetleg egy életre megszerethette volna?”

GERGELY EDÓ

Tisztelt erdélyi magyar pedagógusok!

Az új oktatási törvény lehetővé teszi, hogy az iskolai, óvodai belső kommunikáció mellett a szülő-iskola közötti írásbeli kommunikáció is az oktatási nyelven – tehát magyar iskolák, tagozatok esetén magyarul – történjen.

(Fontos tudni, hogy a törvényi szabályozásban az is benne van – 10. szakasz 4. bekezdés –, hogy azért továbbra is vannak olyan hivatalos okmányok, amelyek csak román nyelven állíthatók ki, s ezeket egy miniszteri rendelet nevesíti. A 2011. október 31-én 5565-ös szám alatt végre megjelent – és a honlapunkról letölthető – ez az oktatásban használatos okmányokat szabályozó miniszteri rendelet. Ez, noha egyfelől sok irat esetén előírja a román nyelvűséget, másfelől azonban óriási előrelépésre is lehetőséget ad, ugyanis mostantól az összes, a rendeletben nem említett tanügyi irat az oktatás nyelvén íródhat.)

Eme új szabályozási keretrendszer szerint tehát például a szülők számára szóló különféle értesítéseket, a szülők által aláírandó igazolásokat, hozzájárulásokat stb. magyar nyelven kell kibocsátásuk az oktatási intézmények.

Az iskolák, óvodák többsége esetén ez újdonság, és több helyütt gondot okoz, hogy le kell cserélni, „magyarítani” kell a régóta alkalmazott, „jól bevált” román mintákat.

A *nyelvijogok.ro* abban szeretné a segítségüket kérni, egyben segítségét felajánlani, hogy a románról magyarra történő nyelvváltásra gyorsan, kevés gondnal, jó nyelvi színvonalon kerüljön sor.

Arra kérjük, küldje el a *szerkesztoseg@nyelvijogok.ro* e-mail címre azokat a magyar vagy kétnyelvű szövegeket, nyomtatványokat, amelyeket Ön vagy az Önök iskolája használ, vagy bevezetni készül. Természetesen örömmel fogadunk kifejezetten e felhívásra frissen fordított, még nem alkalmazott szövegeket is. Ha a beküldő tanár/iskola/szülő szeretné feltüntetni a nevét mint a magyar szöveg „megalkotója”, kérjük, ezt is jelezze.

A szövegeket nem csak továbbszerkeszthető (pl. doc, rtf) de akár pdf- vagy képformátumban is elküldheti nekünk. Mi a beérkezett szövegeket összegyűjtjük, csoportosítjuk, szerkesztjük, ha kell, korrektúrázzuk, újratördeljük és bárki számára elérhetővé tesszük az interneten a hamarosan elérhető www.nyelvijogok.ro/oktatas.html cím alatt.

Mivel a 2011. évi pénzügyi forrásaink elfogytak, a közreműködőknek csak azt tudjuk felajánlani, hogy nevüket feltüntetjük, illetve annyit ígérhetünk, hogy a legszorgosabb beküldő(k)nek valamilyen jelképes díjat köszönetképpen eljuttatunk.

Köszönjük a figyelmét, egyben bízunk az együttműködésben.

www.nyelvijogok.ro

Pályáz(z)atok

Megjelent az NKA 2012-es pályáztatási naptára

Megjelent a *Nemzeti Kulturális Alap* pályáztatási naptára a 2012-es pályáztatási ciklusra. A pályázatokról és az aktuális kiírásokról bővebb információk az NKA honlapján olvashatók.

Az első félévben a következő benyújtási határidők érvényesek:

Szakmai kollégium	Benyújtási határidő
Előadóművészet Kollégiuma	2012. március 1.
Kulturális Fesztiválok Kollégiuma	2012. március 11.
Építőművészet és Örökségvédelem Kollégiuma	2012. március 23.
Vizuális Művészetek Kollégiuma	2012. március 31.
Közgyűjtemények Kollégiuma	2012. április 10.
Közművelődés és Népművészet Kollégiuma	2012. április 17.
Könyvkiadás Kollégiuma	2012. április 23.
Szépirodalom és Ismeretterjesztés Kollégiuma	2012. május 2.

A második félévre érvényes pályázati naptár:

Szakmai kollégium	Benyújtási határidő
Vizuális Művészetek Kollégiuma	2012. augusztus 15.
Közgyűjtemények Kollégiuma	2012. augusztus 30.
Közművelődés és Népművészet Kollégiuma	2012. szeptember 10.
Szépirodalom és Ismeretterjesztés Kollégiuma	2012. szeptember 20.
Előadóművészet Kollégiuma	2012. szeptember 28.
Folyóirat-kiadás Kollégiuma	2012. október 10.
Kulturális Fesztiválok	2012. október 15.
Könyvkiadás Kollégiuma	2012. október 24.
Építőművészet és Örökségvédelem Kollégiuma	2012. október 30.

A romániai gyerekek magyar nyelvű iskoláztatásáért indít tájékoztató kampányt az RMDSZ

A romániai gyerekek magyar nyelvű iskoláztatásáért indít tájékoztató kampányt a Romániai Magyar Demokrata Szövetség (RMDSZ), amely szerint a romániai magyarság megmaradásának egyik legfontosabb eszköze az anyanyelvű oktatás. A szövetség tájékoztatói hírlevele szerint Kovács Péter, az RMDSZ főtitkára azt hangsúlyozta: a *Minden magyar gyermek számít* szlogennel indítandó tájékoztató kampány során arra biztatják a magyar vagy etnikai szempontból vegyes családokat, hogy írássák magyar tannyelvű osztályba gyerekeiket. Emlékeztetett, hogy az elmúlt években alig telt el év úgy, hogy ne jött volna létre önálló magyar iskola Erdélyben, de ennek csak akkor van súlya, ha a lehető legtöbb magyar gyermek tanul ezekben az intézményekben. Magyarai Tivadar, az RMDSZ oktatási kérdésekért felelős főtitkárhelyettese elmondta: az anyanyelven való tanulás előnyeire akarják felhívni a szülők figyelmét. Az RMDSZ felkeresi a szőrványkollégiumokat, a pedagógusokat, a szülőket és az egyházakat, hogy házról házra járva juttassák el az anyanyelven való tanulás fontosságának üzenetét.

Megjelent a román nyelv és irodalom tankönyv a magyar 3. osztályosok számára

Az Országos Tankönyvkiadó gondozásában megjelent a *Román nyelv és irodalom a magyar 3. osztályosok számára* című tankönyv. Dáné Károly, az Országos Tankönyvkiadó vezérigazgatója elmondta: hiánypótló kiadványról van szó, amely évek óta nem jelenhetett meg, mivel a kiadási joggal korábban rendelkező kiadó nem vállalta az évente esedékes nyomtatást. Hozzátette, a tankönyvből 10 500 darab látott napvilágot, január folyamán minden harmadikos tanuló ingyenesen jut egy-egy példányhoz. Kovács Péter, az RMDSZ főtitkára kijelentette, a tankönyv megjelenésével egy újabb jelentős lépést sikerült tenni a magyar diákok román nyelv és irodalom oktatása terén. „A most napvilágot látott tankönyv elősegíti, hogy évről évre növeljük a magyar diákok, kisiskolások oktatásának színvonalát. Azáltal, hogy egy újabb tankönyv került ki a nyomdából, lehetőséget teremtünk pedagógusainknak arra, hogy a legmegfelelőbb didaktikai anyagokat használják az oktatás folyamatában, azokat a tankönyveket válasszák ki, amelyek gondolkodásra serkentik a diákokat, megszerettetik velük az adott tantárgyat, a tananyagot pedig könnyen sajátítják el” – mondta Kovács Péter.

Az iskolák finanszírozására, a pedagógusi versenyvizsgára és a tanítás megszervezésére vonatkozó előírások az új tanévben

Tavaly decemberben Daniel Funeriu oktatási miniszter bejelentette, hogy a 2012. költségvetési évben az iskolák központi költségvetésből történő finanszírozása - az új tanügyi törvény rendelkezéseinek megfelelően - normatív alapon, azaz gyereklétszám szerint történik. Ennek egyik összetevője az iskola alkalmazottainak a béralapját, a másik pedig a működtetést hivatott biztosítani. A béralap meghatározásánál a referenciaösszeg 2230 lej/diák/év, a működtetési költségeknél pedig 264 lej/diák/év. Mindkét referenciaösszeget az adott oktatási intézmény ún. differenciáló és pótló szorzószámokkal (koefficiensekkel) módosítja annak függvényében, hogy hány és milyen oktatási szinten folyik tevékenység, hány beiskolázott diák van, milyen közigazgatási környezetben (város/falu) és milyen nyelven (többségi/kisebbségi) tanítanak, valamint, hogy a település a megadott hat hőmérsékleti zóna melyikéhez tartozik.

Az Oktatási, Kutatási, Ifjúsági és Sport Minisztérium kidolgozta a 2012–2013-as iskolaév beiskolázási stratégiáját, valamint a közoktatási intézmények hálózatának tervezetét az új tanévre. Ennek értelmében azok az oktatási intézmények, amelyekben a 2011-es érettségis sikerrel vizsgázók aránya nem haladta meg a 15%-ot, az új tanévben legalább egy 9. osztállyal kevesebbet indíthatnak. Kivételt képeznek azok, melyek egyediek az adott településen és líceumi szinten csak egy rend osztállyal működnek.

Ugyancsak a következő tanévtől lép érvénybe az új tanügyi törvény azon rendelkezése, miszerint a kötelező oktatás az előkészítő osztállyal kezdődik, melybe azokat a gyerekeket kell beírni, akik az adott évben - az iskolai

kezdetéig, azaz szeptember 1. - betöltik a hatodik életévüket. Az előkészítő osztályok iskolákban működnek de, amennyiben az óvoda önálló jogi státusz hiányában az iskola struktúráját képezi, az osztály indítható óvodában is.

Az 5560-os számú miniszteri rendelet az idén juttatja érvényre a tanügyi törvény azon rendelkezését, miszerint a szabad pedagógusi állások betöltését az adott oktatási intézmény által meghirdetett és lebonyolított versenyvizsgák alapján kell megoldani.

Egy másik újítás az 5550-ös számú minisztériumi rendelet, amelynek értelmében életbe lépett egy tanügyi etikai kódex is. Ennek alapján a pedagógusok, diákok, szülők jelezhetik a szakminisztérium felé, ha úgy vélik, hogy bármilyen sérelem, diszkrimináció érte őket az adott iskolában.

A 2011. év szeptember-december közti periódusában megjelent 5553-as, 5484-es és 5553-as minisztériumi rendeleteket azon pedagógus kollégák figyelmébe ajánljuk, akiknek az adott pedagógusi állás betöltéséhez szükséges képesítése nem felel meg az új tanügyi törvény előírásainak. Az említett rendeletek szerint a megszabott kritériumoknak megfelelően és 100 kreditpontot igazolva, lehetőség van az alacsonyabb szintű képzésben szerzett diplomát egyetemi szintű képzéssel egyenértékesíteni (ekvivalálni), így nem szükséges újabb felsőfokú képzésen megszerezni az egyetemi végzettségnek megfelelő diplomát.

MIHÁLYFALVI KATALIN

